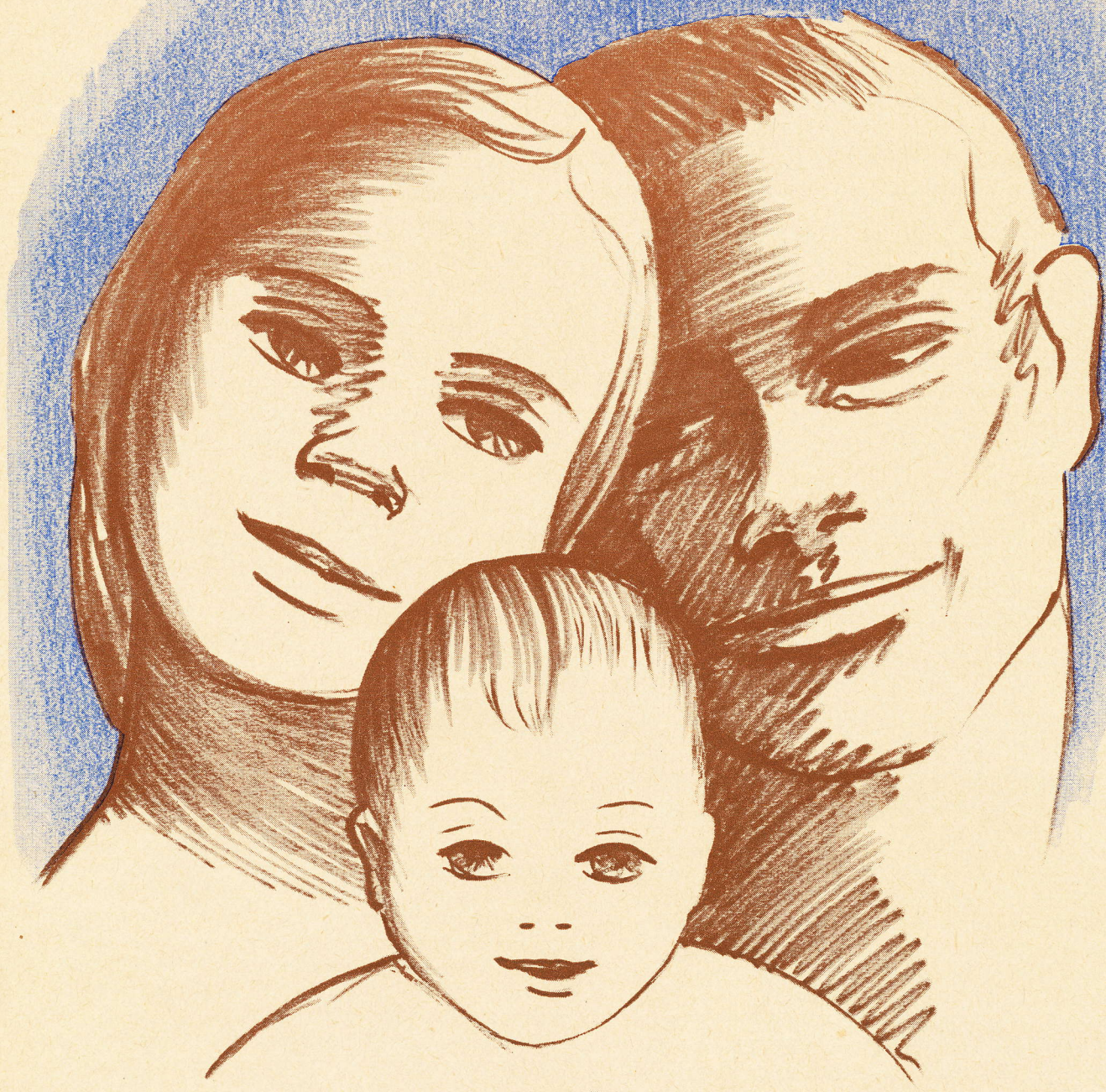

Vi kvinnor

I Demokratiskt Världsförbund

Å R G. 5
1 9 5 3
Nr 8—9

Årets fredspris

Då Alfred Nobel uppfann dynamiten, ansåg han att detta vore ett så förintande vapen att krig därmed skulle omöjliggöras. Det blev istället ett hjälpmedel till ännu hänsynslösare krigföring. Icke nog därmed. Uppfinningsförmågan har ytterligare utvecklats i samma riktning. Till lands, till sjöss och från luften kan förödelsen nu bedrivas i allt fruktansvärdare grad. Atombomber, vätebomber, napalmbomber och vad de allt heta, tillverkas nu — vapen så förfärliga att de inte bara döda allt levande inom en vidsträckt omkrets utan kanske till och med kan tänkas spränga sönder och rubba jordens innandöme. Skall dessa snillrika uppfinningar göra slut på kriget, eller skall människan få makt att döda livet?

Häromdagen meddelades i pressen att under en övning vid Rosersberg där napalmbomber använts, hade man prövat ett nyuppfunnet medel att oskadliggöra napalmbombens fasansfulla verkningar. Svenska soldater sprungit genom elden utan att skadas.

Det var ju gott och väl. Men då kan man fråga: Vore det inte förnuftigare, billigare och mindre förnedrande för mänskligheten att avstå från både åverkan och motverkan med allt vad bådaderna kostar av lidande och död — och i stället hålla fred.

Beträffande Nobel blev han besviken på dynamiten som fredsstiftare. Om hans litterära smak hade utvalt Churchill som den främste bland dagens författare, vet vi inte. Men knappast hade han väl gillat att general och f. d. utrikesminister Marshall, den person som genom dollarhjälp betydligt inkräktat på det fattiga Västeuropas självständighet och till stor del bär ansvaret för kriget i Korea, år 1953 skulle tilldelas Nobels fredspris.

Man måste ge president Eisenhower rätt då han i ett anförande häromdagen yttrade: Amerikanen väcker ingen beundran, på grund av "olyckliga intermezzon".

Elisabeth Tamm.

Kvinnoaktion mot osunda förhållanden

Årsta är ett av Stockholms vackraste ytterområden där det ligger på skogsklädda höjder vid Årstaviken. En trivsamt och hälsosamt plats att bo på tycker man. Och det tycker nog också årstaborna i största allmänhet. Men... tyvärr finns det ett men, en skönhetsfläck och en hälsofarlig sådan, som länge irriterat befolkningen i Västra Årsta.

Mitt i den vackra naturen, i närheten av bostadshuset och alldeles intill den nyuppförda skolan ligger ett öppet avloppsdike som sprider en obeskrivlig stank. Diken utgör ju alltid ett oemotståndligt dragplåster för barn och så har också det här trots alla varningar blivit ett kärt tillhåll för barnen i omgivningen, bl. a. för skolbarnen under rasterna. I synnerhet som skolgården ännu inte blivit färdigställd. Det är inte att undra på, att detta faktum i hög grad oroar föräldrarna, inte minst med tanke på den utbredda polioepidemin.

Under en kort pratstund med en av mammorna från hyreshuset i Västra Årsta, fru *Dagny Gustavs-*

son, får vi höra att folk som bor i närheten av avloppskanalen inte kan ha fönster stående öppna och inte utnyttja sina balkonger under den varma årstiden. Även under hösten och våren gör sig stanken starkt påmind. Fru Gustavssons två små pojkar har drabbats av polio, och även om man inte med säkerhet kan säga varifrån smittan kommer är det naturligt att misstankarna riktar sig just mot denna farliga lekplats. Upprepade vädjanden och påringningar till myndigheterna har inte gett något resultat, varför befolkningen i omgivningen nu inlett en samlad aktion för att få diket övertäckt. Det är Årstaavdelningen av Svenska Kvinnors Vänsterförbund som tagit initiativ till aktionen.

Avdelningens ordförande fru *Mary Nilsson* omtalar att kvinnorna i Västra Årsta under hösten gått runt i husen och samlat namn på en petition vari kräves skyndsamma åtgärder för att få slut på "poliodiket", som befolkningen döpt det till. De namninsamlade kvinnorna har fått erkännanden från många håll för sitt goda initiativ och det övervägande flertalet av familjerna som besökts har med glädje satt sina namn på listorna och tackat därtill.

SKV-kvinnorna i Årsta hoppas nu att aktionen skall leda till snabbt ingripande från myndigheternas sida så att det osunda och vidriga avloppet äntligen blir rörlagt.

Ett litet exempel på hur kvinnorna kan hjälpa till med att få en lokal fråga ordnad och härvid få befolkningen med sig.

Iris

OMSLAGSBILDEN

är av konstnärinnan *Adelyne Cross-Eriksson*.

Honorine Hermelin:

Helheten

Det är underligt med helheten. Utan den förlorar allting sin mening och sin glans. Ofta har jag förvånat mig över hur den färgrikaste bukett, som man satt samman av många olika blommor, dock blir blek och kall om däri saknas den gula färgen. Sticker man så dit blott det minsta gula stänk, smälter färgerna som genom ett under samman till en levande harmoni, mörk eller ljus. Ty den gula färgen är solens färg — där hela spektrums alla färger finns gömda.

Är det inte också sagt och vittnat att vansinnet, det uppenbara och det smygande, förgiftande, beror på att helheten är sprängd, att lösryckta bitar av ett väsen kommit att dominera, i stället för den osynliga makt som är det hela.

Så klart som när en blixtnär lyser upp kan man ibland få syn på detta. — Det var den dag då vapenstilleståndet i Korea undertecknades, måndagen den 27 juli. På kvällen hade den svenska radion en utsändning med anledning av denna händelse, som människor väntat på i tre bittra år — även efter fattig förmåga här i vårt avlägsna, oskadade, välmående land.

Det var fyra personer som talade om vapenstilleståndet: den förste talade från militär synpunkt, den andre från ekonomisk, den tredje från politisk, den fjärde — ja, det var med uppbyggande av alla krafter som man uthärdat fram till den fjärde. Ty dessa tre, som talade trohjärtat å sina ämbetens vägnar från var sina synpunkter, hur gav de inte den mest utstuderade och förkrossande bild av vår olycka: att livet kluvits i fristående hjärtlösa departement, där icke *ett* människoansikte tittar fram, ingen verklig historia ens skymtar. Om landet Korea nämndes, var det som en tillfällig strategisk punkt i "ett större sammanhang".

Så går det alltså när helheten är borta — helheten som man enkelt kunde uttrycka i två ord: vi män-

niskor. Ty till oss människor hör oundgängligen så mycket: land och hav, växt och gröda och grundvuxen kultur, outtömliga rikedomar att dela med varandra. Men utan den helheten råkar vi uppenbarligen direkt in i Ibsens dårhus — "dårekisten" i Peer Gynt:

Ingen har sans for den andres ideer,

Ingen har gråd for den andres veer.

Den fjärde talaren — alltså — var Sveriges utrikesminister. Självfallet måste han tala politik. Därvid berättade han emellertid om vad som nu skulle ske innan man var framme vid freden. Han nämnde "en rundabordskonferens" — som motsats till en fredsförhandling mellan två motsatta parter. Det var första gången man i detta sammanhang hörde ordet. Man kände igen det från det Brittiska Samväldets konferenser, ofta i livsviktiga frågor, där "en rundabordskonferens" kommit att beteckna en rådförande församling från vitt skilda länder samlade till en helhet, utan rangordning och utan "parter". Nu kom det som ett lösenord för den stundande politiska fredskonferensen, innebärande att den skulle omfatta jämväl representanter för icke-krigsdeltagande "närmast intresserade" folk. Och i samma stund bands så att säga Sveriges politik inom FN vid en sådan rundabordskonferens i Koreafrågan. — Till sist skymtade i detta anförande också ett människoansikte, talarens eget, i det ögonblick då han lät Koreas ansikte skymta: "Man vågar hoppas", sade han, "att inget land vill ta på sig ansvar att på nytt släppa kriget löst i det olyckliga landet".

Dagen därpå kunde man i tidningarna, vid noggrann eftersyn, hitta ett uttalande av FN:s generalsekreterare Dag Hammarskjöld i anslutning till stilleståndets undertecknande. Det lydde — i sin andra korta sats: "— De Förenade Nationerna vill viga hela sin insats åt den stora uppgiften att försona och återupprätta det söndrade".

Man drog ett djupt andedrag: äntligen — så enkelt är det. När helheten får komma fram, när de förenade nationernas namn åter får klang av sin verkliga innebörd, då får självklart ett ord som försoning tyngd och mening. Och man mindes att så hade det varit varje gång — alltifrån begynnelsen — när man mött ett uttalande av FN:s nuvarande generalsekreterare. Ord som nästan kommit i skamvrån som löjliga eller förslitna — försoning, icke seger men fred — fick plötsligt mening och tyngd. De lyste som en strimma över "möjligheternas enda utstakade väg" (Edith Södergran) för världens förenade nationer. Men det märkvärdiga var att man förnam det som en handling, och en modig handling, av FN:s generalsekreterare att uttala dem.

Rut Adler:

Sankte Per och barnen

Jag drömde Vår Herre med Sankte Per
ännu en gång ville vandra ner
och ta sig en titt på sin gröna jord
för att se hur mänskorna höll hans ord.
De åkte ner på ett moln som på lek
— men den trogne Per, han blev alldeles blek
när de landade mitt i en blodig röra —
— O, Herre Gud, vad ska vi göra?

Guds ansikte mörknade mer och mer
när han såg hur vinande bomber slog ner
och slet vettskrämda småbarn i bitar.
Och han tog en blyxt ur sin vredes skål
och slungade den — i ett flammande bål
föll bombaren ned — ett askgrått flarn
vid sidan om liken av dödade barn.
Sankte Per satt på svartbrända marken och grät
Vår Herre tog stilla hans huvud i knät
och sa: — Jag tror vi går till Maria,
hon ställer och styr med himlar och stjärnor
— men det är något galet med mänskornas hjärnor,
så vi ber henne tala med jordens kvinnor
— de får göra ett uppror så fort de hinna.

Jag vaknade upp vid att åskan gick
och blyxtarna lyste bländande vitt
— jag var bara rädd att drömmen försvann
jag var rädd att jag inte hann
höra till slutet om budet de sände,
innan de skyndsamt till himmelen vände.
Det gjorde mig ont att när jag blev vaken
den skulle bli överklig, hela saken.
Sånt skjuter vi från oss som dröm och villa
men ibland kan vi höra när det är stilla
att en osynlig budkavlebarare går

på hemliga vägar i nya spår
och knackar på dörrar till hjärtan och hus
och viskar en lösen, tänder ett ljus . . .
Vi har alla hört det en enstaka gång
fast vi glömde det väl för modernare sång.
Ett råd är billigt, är man själv ej i nöd —
v å r a barn leker ju — v å r a män har bröd —
inga fiender här i landet — den Stora Trögheten
bara —

alltid vika undan — ”än är det ingen fara,
nej, vara sig själv n o g, det är vad som gäller idag”.
Men — idag är mor till i morgon, viskar budet
därinne,

ej minsta motståndets lag kan nånsin bli vår
— att vara sig s j ä l v är det krav
som bars i saga och dikt över land och hav.
De var v å r a, de barnen som led,
vår kamp var det mödrarna stred.
O systrar, det är alltid och överallt troll till hands
— vi känner dem lite till mans —
som vill sätta en skärva i ens öga
så man ser med trollens syn och mäter med deras
mått

och allt som snedvridet var och grått
det ter sig som relativt ganska gott.
Ja, i saga och dikt bars budet fram
”Peer Gynt var för stark, det stod kvinder bag
ham!”

Och vi är starkare, Bøjgen till trots,
för all världens barn står ju bakom oss.

(Lästes av förf. vid SKV:s möte i Göteborg den
26—27 sept. 1953.)

Kortare arbetstid – mera tid för barnen

Textilindustrin är en av de industrier i landet som sysselsätter många kvinnor. Det är samtidigt en industri där löneorättvisorna mot de kvinnliga arbetarna är särskilt påtaglig. Vad säger dessa kvinnor själva? Låt oss fråga!

Fru Margit Berggren, textilarbeterska, husmor och mamma till 3 barn kan ge besked. Hon bor i den stora textilmetropolen Norrköping och arbetar på YFA:s textilfabrik Uttern.

Hur länge har du arbetat inom textil? frågar vi inledningsvis.

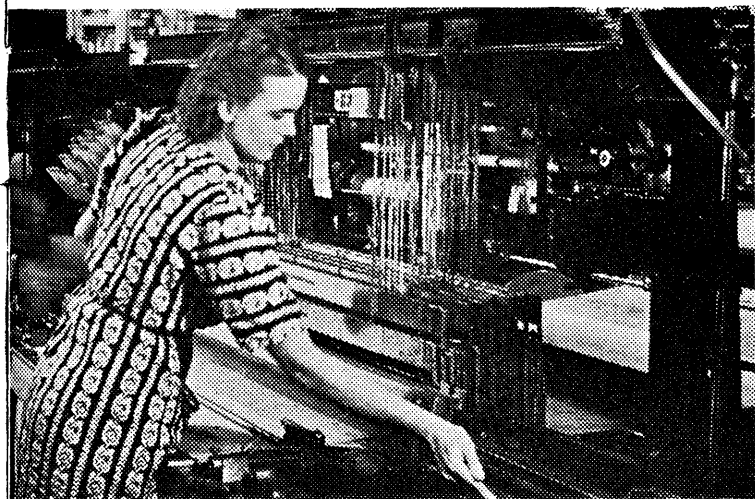
— Ja, nu har jag arbetat i ett kör sedan 1947. Tidigare arbetade jag i omgångar, måste ju vara hemma när barnen föddes och var små.

— Har du provat på något annat yrke?

— När jag var 14 år fick jag min första plats som hembiträde. 15:— kronor i månaden fick jag i lön. Arbetsförhållandena var urusla, man fick bo i en skrub, ledigheten var det si och så med, uppgjorda överenskommelser hölls aldrig, när jag någon gång hade söndagsledigt måste fullständig redogörelse lämnas för vad jag tänkte ha för mig, var jag skulle vara o. s. v. annars fick jag ingen nyckel. När man var 16—17 år tyckte man inte om sådan övervakning. Jag märkte ju att mina kamrater som arbetade på fabrik hade mera fritid och också tjänade mera. Det gjorde att jag slutade som hembiträde och började arbeta på en textilfabrik istället.

— Och det har du alltså fortsatt med. Vad gör du då för någonting, vad består ditt arbete i?

Textilarbeterska.

— Jag arbetar med noppningen.

— Noppningen???

— Ja, det vill säga en första avsyning av råväven. Och det går till så att vi sitter vid en särskild maskin och plockar bort knutar, dubbeltrådar och "slurkar" "Slurkar" låter kanske lite skojigt, men jag har faktiskt aldrig hört något annat om dom där trådarna som kan dra ihop sig till en tjock knöl. För det arbetet använder vi en pincettliknande nopptång.

— Måste det inte vara ett ganska påfrestande arbete för ögonen?

— Jo, det vill jag lova, i synnerhet som vi måste arbeta vid ljuset av mycket starka lampor hela dagarna.

— Det här arbetet som du gör, gör du det för timlön eller för ackordslön?

— Vi ska arbeta för ackord, men under efterkrigsåren var det ytterst noga med noppningen, det gällde ju att göra tygerna så fina som möjligt för att få köpare, och det innebar att vi fick använda längre tid åt de olika styckena och då fick vi arbeta för genomsnittssackordet. Men nu är det visst frågan om att vi ska börja arbeta för ackord igen.

För min del stod genomsnittssackordet på 2.61,3, men då jag enligt avtal var berättigad till 2.65 fick jag det. Det gör per vecka, inräknat 1 timmas övertid per dag, c:a 140:— kronor. När sedan skatten är avdragen brukar jag ha ungefär 115:— kronor kvar.

— Läste du en tidningsnotis i somras, i vilken det stod att Internationella Arbetsorganisationen i en rapport krävde lika lön för män och kvinnor inom textilindustrin i hela världen?

— Nej, den observerade jag inte, men däremot har man ju dagligen tillfälle att observera det orättvisa i att vi kvinnor skall ha lägre lön bara för att vi är kvinnor. Vid vävningen och spolningen arbetar såväl manliga som kvinnliga och där märks naturligtvis löneorättvisorna skarpast. Vad som upprör en mest är att när en kvinna många gånger gör mera än en man på grund av att hon är mjukare i fingrarna och kan knyta kvickare så får hon inte mera betalt för det, inte ens lika mycket.

Nu är det ju så att textil tillhör låglönegrupperna och vi kvinnor menar, att vi kan inte nöja oss med att enbart ställa kravet om lika lön, utan vi måste därutöver kräva en generell löneökning för såväl manliga som kvinnliga arbetare.

En manlig textilarbetsare kan faktiskt inte försörja sin familj på den lön han får. I en budget som vi gjorde upp på min makes lön blev det en brist på 15:— kronor i veckan. Då hade vi ändå bara tagit upp det allra nödvändigaste, inga nöjen, inga kläder till oss vuxna, bara till barnen och ingen nyanskaffning till hemmet. Under sådana förhållanden tvingas man ju arbeta för att kunna hålla det hela något så när fly-

GÖSTA CARLBERG:

Ännu darrar grenen...

*Ännu darrar grenen
där bortflugne lövsångaren satt.
Ännu falla droppar
från tallens barr,
fast regnmolnen dragit fjärran.
Efter sjunkna stenen
växa ännu rinfgar
över skogssjöns vattenvidd.*

*Grenen skall övervinna sin saknad
och bli stilla,
vattnet skall åter
ligga blankt.
Men varje gång du träder
över tröskeln till erinringens hus,
skall du mot taket höra
det förgångnas vemodiga regn.*

tande. Om man nu inte föredrar att ens make sliter ut sig på övertidsarbete och extrajobb.

— Hur klarar du upp dubbelarbetet?

— Det är klart att det är svårt många gånger. Jag arbetar på fabriken mellan 7 och 5 och så har jag allt hushållsarbete att sköta på kvällen, så nog är det på bristningsgränsen ibland. Jag kan exempelvis sällan gå bort en lördagkväll eller fara bort över en söndag, för då hopar sig genast en massa som jag ändå inte kan komma ifrån att göra.

Jag är i alla fall glad över att jag får ha minsta pojken på YFA:s daghem medan jag arbetar. Om inte den möjligheten funnes skulle det vara omöjligt för många med mig att arbeta, ty att få plats på något annat daghem här i staden är hart när omöjligt. YFA:s daghem är bra, det är bara en sak som jag skulle vilja anmärka på och det är läget. Det ligger mitt emot Holmens pappersbruk, vilket inte är särskilt idealiskt, luften är inte bra där.

Visst skär det i en ibland, när man tänker på att det inte blir stort mer än en timma om dagen som man får vara tillsammans med lillpojken. Om det vore lite bättre ordnat i samhället för oss förvärvsarbetande mödrar, så att vi vid sidan av vårt arbete kunde få mera tid över för familjelivet, då skulle det vara en glädje att arbeta. Om det funnes tillräckligt med kollektiva anordningar, flera daghem — kanske till och med i fastigheten där man bor, kortare arbetstid och

längre semester — då skulle man ju inte behöva slita ut sig i förtid. Vore inte detta något för alla kvinnor att samla sig omkring?

— Det har du alldeles rätt i. Nu har vi mest ägnat oss åt avigsidorna i de förvärvsarbetande kvinnornas liv. Det måste väl finnas en annan sida också?

— Jo, det är klart. Nog känner man sig mera självständig när man har ett eget arbete. Och man tycker att man har liksom mera rätt att köpa något till sig själv när man slipper "tigga" sin man om varje krona. Vi vet ju hur det är med männen — säger Margit med en glimt i ögat — dom tycker ofta att sådana saker som vi anser att vi "måste" ha är onödiga att köpa.

Utöver detta med självständighetskänslan, så skulle jag vilja framhålla värdet av kamratskapet på arbetsplatsen. Så blir man mera insatt i förhållandena runt omkring en än om man går isolerad hemma i köket, man får vidare vyer på tillvaron genom förvärvsarbetet. Man upptäcker att det finns en massa andra människor som har ungefär samma problem att brottas med som en själv.

Slutligen skulle jag vilja ta mig själv och alla mina arbetskamrater i upptuktelse. Vi måste intressera oss mera för våra fackföreningar. Större facklig aktivitet bland kvinnorna skulle bidra till att förbättra våra förhållanden på olika områden.

Birgit.

Karna Nilsson:

Den tjänande anden som kom bort

Förra vintern kom bostadskollektiva kommitténs betänkande om hemhjälp ut och uppgifterna där gav en viss anledning till att fundera över vad det är som har hänt i vårt samhälle. År 1930 fanns det 205.000 hembiträden, år 1940 158.000, 1945 120.000 och år 1950 hade antalet hembiträden sjunkit till knappa 96.000. Bara under sista 10-årsperioden har antalet hembiträden minskats med nära 40 %. Det märkliga i det här sammanhanget är inte att en yrkeskår smälter ihop och blir mindre och mindre, utan att efterfrågan alltså är oförändrad. Det finns alltså ett behov av huslig arbetskraft som icke kan tillfredsställas och icke kommer att kunna tillfredsställas.

För bara några årtionden sedan var det faktiskt vanligt att varje medelklassfamilj med självaktning kunde hålla ett hembiträde och fanns det några småbarn så betraktades det som en nödvändighet och absolut inte som någon lyx. Ett hembiträde skulle sköta det mesta i hemmet och husmodern skulle hjälpa till med det som hon inte hann med. Nu har situationen förändrats totalt. I dag står knappast ett hembiträde att uppbringa och endast de mest ekonomiskt välsituerade kan tänka på att bjuda sådana ekonomiska villkor att de får arbetskraft. Det är och har varit ett fullkomligt abnormt förhållande att hjälp i hemmet har aldrig den fått som allra mest haft behov av det utan endast de familjer som har haft råd att få hjälp. Vi kan se på de senast tillgängliga siffrorna från 1945 års folkräkning. I inkomstklassen 20.000 kr. och däröver fanns 1 hembiträde på 2 familjer, men i inkomstklassen upp till 8.000 kr. däremot endast 1 hembiträde på 200 familjer.

För 25 år sedan kunde vem som helst som ville betala några tior i månaden, hålla mat och bristfälligt husrum, välja och vraka bland många yngre och äldre kvinnor som önskade husligt arbete och var glada för att få den födkroken. Det fanns knappast något arbete som var sämre betalt och bjöd sämre arbetsbetingelser än just hembiträdets. I dag har betingelserna ändrats väsentligt, reglerad arbetstid, bättre bostäder och bättre betalt, vilket sam-

År 1930 fanns det 205.000 hembiträden i Sverige, 20 år senare endast 96.000. Men efterfrågan på huslig arbetskraft är alltså lika stor.

manlagt utgör förmåner som väl kan konkurrera med andra arbetsområden inom handel och industri. Trots detta får man inte folk, yrket har kommit i stadigt vanrykte och kvinnorna går hellre till handel och industri än till husligt arbete.

Annars är väl det faktiska behovet av huslig arbetskraft större än någonsin, det är bara det att när lönerna utjämnats så har de flesta inte råd att betala för huslig hjälp. Och så har i dag den situationen uppstått att massor av kvinnor måste klara av en dubbel arbetsbörda, både sitt förvärvsarbete och hemmets och barnens skötsel. Kvinnan har blivit en eftersökt part på arbetsmarknaden och det är allt vanligare att hem, barn och yrkesarbete förenas. Det är bara den väsentliga frågan om dubbelarbetet som kvarstår olöst och som tynger och sliter ut många kvinnor i förtid. Det är en något underlig situation vi hamnat i. Vi har strävat efter kvinnans ekonomiska frigörelse och för hennes möjlighet att få välja fritt om hon vill sköta sitt hem eller ha ett förvärvsarbete. Den dag hon blivit erkänd och nödvändig på arbetsmarknaden pressas hon av andra krafter tillbaka till hem- och barnavården. Tillsynen av småbarn kan ofta inte ordnas, alla orkar ej heller med dubbelslitet och då är hennes frigörelse till slut endast illusorisk.

Man kan med rätta invända att detta är ett medelklassproblem och ett problem för mellanskiktet.

Var skall vi göra av barnen?

Under de senaste två årtiondena har den kvinnliga arbetskraften kommit att spela en allt större roll på arbetsmarknaden. Det blir allt vanligare att både mannen och hustrun i en familj har förvärvsarbete. Emellertid har inte samhället helt anpassat sig efter denna nya familjetyp, vilket medför en del svåra problem främst för de förvärvsarbetande mödrarna.

Ett av de besvärligaste är daghemsfrågan. Under 10-årsperioden 1941—1951 byggdes i Sverige 435 nya barnstugor med daghem, halvdaghem och förskolor. Trots detta är de befintliga daghemmen långt ifrån tillräckliga för att täcka det aktuella behovet. Fabriksstäder och större städer dras med de största svårigheterna härvidlag. För Stockholms vidkommande skulle det behövas 40—50 nya daghem för att täcka det nuvarande behovet, vilket kanske tillräckligt belyser situationen. Vad det betyder av oro, väntan och ekonomisk förlust för förvärvsarbetande kvinnor kan man kanske förstå.

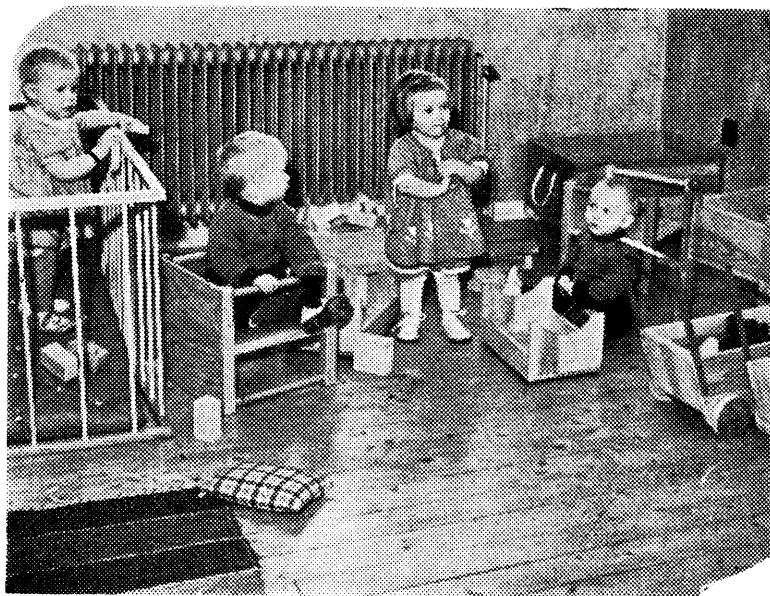
Arbetarklassens kvinnor har vare sig nu eller förr vågat drömma om någon hjälp med de husliga sysslorna eller med tillsynen av barnen. De får i dag likaväl som för 20 à 30 år sedan utföra sin dubbla arbetsbörda, på sin höjd med hjälp av barntillsynen på daghem. Detta är en riktig invändning, för de sämst ekonomiskt situerade har knappast utvecklingen inom det husliga området inneburit någon väsentlig förändring. Men trots allt tror jag att nödvändigheten att få hjälp i hemmen berör flera än för 25 år sedan. Och ju fler som kommer in under dubbelarbetets förbannelse, ju större blir problemet.

Vi ser inga lösningar, drömmen om att lösa våra problem med hjälp av utomstående arbetskraft kan skrinläggas för alltid, vad vi kan komma att kunna kosta på oss är några timmars hjälp per vecka och för övrigt måste vi inrätta våra liv så att vi kan klara oss själva. Allt som kan underlätta hemarbetet måste ske, tillsynen av barnen måste ordnas på ett vettigt och ekonomiskt sätt och överallt där kollektiva anordningar kan bidra till kraftbesparing så måste de utnyttjas. Och så är det en viktig sak till, vem har egentligen sagt att det är enbart kvinnorna som ska dra lasset för familjens dagliga välfärd. Är det nödvändigt att det alltid ska finnas en inom familjen som ska göra allt? Vi måste om vi ska kunna klara oss inte bara räkna med kvinnan utan minst lika mycket med samtliga vuxna familjemedlemmar. Det är inte bara kvinnan det ska komma an på, mannen eller de vuxna barnen ska ha minst lika mycket ansvar för att allting klaffar.

Kvinnoorganisationerna har också uppmärksammat problemet. Inte minst de olika SKV-avdelningarna har tagit lokala initiativ för att lösa daghemsproblemet i deras områden. Nu senast har den nybildade SKV-avdelningen i Älvsjö tagit som sin första uppgift att medverka till att daghemsfrågan för Herrängen och Långsjö ordnas. Något daghem finns inte i detta område. Det närmast belägna är Älvsjögården, som dock synes täcka behovet endast för de intilliggande områdena. En tomt finns reserverad för daghem i kvarteret Harpolekaren i Herrängen. De kommunala myndigheterna har emellertid inte ansett det nödvändigt att ta den i anspråk för sitt egentliga ändamål. Under de senare åren har dock en inflyttning skett, som ökat behovet av daghem i området.

Notarie *Ragnar Linnér*, assistent hos barnavårdsnämnden, bekräftar att något daghem för Herrängen—Långsjös vidkommande inte ansetts behövt. Han anser att det är vanskligt att bygga ett daghem i den typiska villa- och småstugebebyggelse som dominerar i detta område. Familjedaghemmen är den naturliga vårdformen när det gäller sådan bebyggelse. Emellertid är det ont om familjedaghem. Om ett starkt behov av daghem föreligger, varför inte då göra en utredning i frågan, föreslår notarie Linnér.

Och det är just vad Älvsjö SKV-avdelning tänker göra. Ordf. fru *Aive Jansson* berättar att man planerar en petitionsrörelse för ett daghem. Avdelningen har också sökt kontakt med andra organisationer för att tillsammans med dem arbeta på att få problemet löst. Beträffande familjedaghemsvården anser fru Jansson att det är långtifrån tillfredsstäl-

BILLIGA JULKLAPPAR

Barn ska som bekant inte ha färdiga leksaker. De ska ha leksaker som vädjar till deras fantasi. Helst ska de tillverkas av barnen själva, möjligen med händiga fars hjälp. De leksaker som frestar våra ungar i affärerna är alltså under all kritik. Sheriffstjärnor, handbojor, revolverar och tomahawker bjuds dem i överflöd och ungarna är inte svåra att locka.

Enstaka affärer för en hjältemodig kamp för riktiga leksaker, men deras alster är vanligen gräsligt dyra. Det är ju möjligt att de håller så länge att de skulle löna sig i det långa loppet, men vem kan satsa flera tior på leksaker?

Hos lilla Enok, där det varken finns någon händig pappa eller några överflödstior, gör vi så här. Vi samlar fruktlådor på gatorna utanför affärerna. Vi samlar stora, vi samlar små och ibland hittar vi till och med riktigt trevliga tunnor.

Enok är ett tiggande barn. Han tigger kärlek i form av tabletter, biobiljetter, seriemagasin, handbojor och kontanter. Hans mor mår gräsligt illa av allt tiggandet. Det är klart att man gärna ger sitt barn en och annan tjugufemöring för att få en tyst minut någon gång, men det måste ju finnas ett moraliskt skäl. Man kan ju inte utdela tjugufemöringar bara för att ungen tigger. I ett sådant där ögonblick av vanda kom Enoks mamma på den geniala idén med fruktlådorna. Enok skulle få tjugufem öre per styck och lådorna skulle användas till ved.

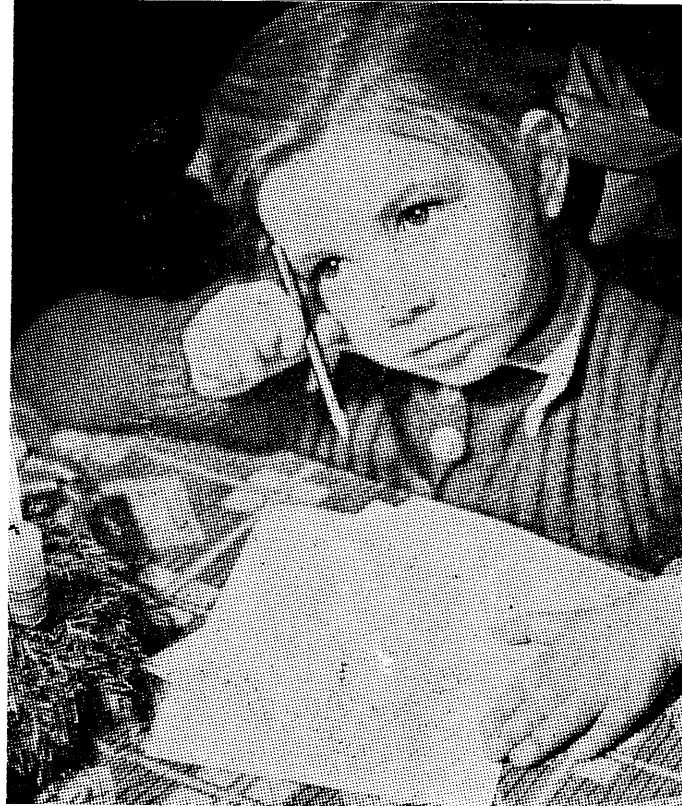
Inom tre dagar var vindskontoret fullt, den lilla balkongen bägnade och det första anonyma brevet från skönhetstörstande granne inkommet.

lande med enbart familjevård. Man bör också ha ett daghem som garanterar att det verkligen finns daghemsplatser. Ett daghem bör ge de många mödrar som vill ha förvärvsarbete en chans.

En av dessa mödrar är fru *Härebrandt*, Kaktusvägen 38. Hon har två barn i åldern 4 och 7 år. Hon skulle gärna förvärvsarbete om det bara funnes en möjlighet att få in barnen på daghem. Till Älvsjögården är alltför långt, och där är dessutom fullbelagt. Hon anser att man absolut bör ha ett daghem i Herrängen.

Fru *Dagmar Andersson* från Herrängens Sportklubb berättar att klubben för något år sedan genomförde en petitionsrörelse för daghem och fritidslokal. Då fick man nära 300 namn, och då fanns ändå inte den nybebyggelse som nu kommit till. Så nog finns det underlag för ett daghem härute, anser fru Andersson.

Man får hoppas att kvinnorna i Herrängen—Långsjö lyckas genomdriva sina krav på Stockholms

Så ska man då till att skriva önskelista igen! Lätt är det inte, för allt man önskar sig kan man ju inte få. Men kanske dockan — eller dockskåpet ...

Dessutom nändes ingen elda upp de fina lådorna. Enok älskade dem som han borde ha älskat sin mor och modern fick tårar i ögonen när hon tänkte på hur Enok kånkat för sina tjugufemöringar. Han är ju bara sex år och så gräsligt liten till växten.

Så blev det i stället bord, stolar, flygmaskiner och landgångar av lådorna från de fjärran länderna. Nylonstrumpor fastnar, korkmattor spikas sönder, x-krokar hamnar i nakna tår, men Enok gnor oavbrutet. Det verkliga mästerverket är ett jättelikt bord bestående av en druvtunna med en stor plywoodskiva. Julklapp åt mor. Det är utrustat med en fast dekoration av röda fjädrar i mitten. — Så slipper du köpa blommor, säger det kloka barnet.

Sålunda är i vår familj såväl leksaks- som julklappsproblemen billigt lösta. Men bränslefrågan kvarstår.

Hannele.

stad. Det är ingen fattig stad. Vi har svårt att tro att det skulle behöva finnas några "nyckelbarn" där. Bristen på daghem är knappast enbart en fråga om ekonomi. Det kanske till en del också är frågan om de beslutande kommunala och statliga myndigheternas bristande förståelse för den förvärvsarbetande kvinnan, deras envisa fasthållande av "idealbilden" av kvinnan som enbart maka och mor.

Kvinnornas yrkesmedvetande har stigit, de blir fler och fler inom arbetsliv och samhällsarbete. Kompromissen mellan hem, barn och förvärvsarbete är deras stora problem. Det är samhällets skyldighet att hjälpa kvinnorna att lösa detta problem. Därför att — som någon sagt — "samhället behöver deras arbetskraft, familjen deras lön, och de själva känslan av ansvar i gemenskap och kärlek".

Greta Svensson.

Maj Hirdman:

Resa i Sovjetunionen 1953

I september i år gjorde Maj Hirdman en resa i Sovjet med en inbjuden kulturdelegation. Medlemmar av denna grupp har skildrat denna resa i föredrag och artiklar. Dagens Nyheter har haft artiklar av intendenten Erik Thor och i Svenska Dagbladet har fil. dr Börje Hanssen skrivit. Maj Hirdman kommer att i några kommande nummer fortsätta sin här påbörjade skildring av sina intryck.

Medlemmar av en svensk fackföreningsdelegation framför Vasiljevskatedralen på Röda Torget.

1 I Moskva

År 1934 var jag i Moskva kring första-majfestligheterna. Staden har sen dess helt bytt ansikte. Då var den ganska rucklig. Man höll på att bygga tunnelbanan och överallt stötte man på kvarter som våra bakom Hötorget. Man kunde knappt ta sig fram. Men i alla fönster låg det kartor och målningar som visade hur Moskva skulle komma att se ut. Jag tyckte då att det såg väl yverboret ut. Folket såg slitet ut efter inbördeskrig och första världskriget.

Så kom andra världskriget, svårt och långvarigt, och det väldiga ryska riket tycktes vackla i sina grundvalar.

Men man hade fortsatt att bygga på tunnelbanan även under kriget. Naturligtvis inte under de spännande dagar då tyskarna belägrade Moskva.

Inom parentes kan jag berätta, vad en ryss som talade flytande svenska omtalade: att dessa dagar var de underligaste han upplevat. Staden var i stort evakuerad, men några måste ju stanna. Om natten kunde man inte sova en blund. Luftvärnet skakade husen, det dånade av deras smällar och det hade slutit en så stark ring kring Moskva, så tät, att tyskarna inte kunde komma genom med sina bombplan. Ett och annat lyckades komma genom spärren och några bomber föll, men bombplanet ringades omedelbart in, och man stod uppe på taken och såg hur det singlade ned som en brinnande trasa. Det var ljusst som på dagen av strålkastarnas spårljus. De första två dagarna hade Moskvaborna lytt ordern och gått ned i skyddsrummen. Sen var det ingen som brydde sig om att gå ner. Man stod på tak och gator och såg på ett skådespel av tragik, tjut, ljus och larm, som tycktes komma någonstans från okända världar, vara satt i scen av avgrundsandar

som inte ens vårt jordiska helvete kan tävla med.

Av brist på sömn föll man ibland i dvala, och då man vaknade till fick man veta att Hitler måst vända så gott som vid Moskvask portar.

Moskva är nu en världsstad med omkring åtta miljoner invånare, fler än hela Sveriges befolkning. Breda avenyer med träd och planteringar, stora öppna platser eller torg, nya hus och Moskvask speciella skyskrapor med höga spetsiga torn à la Kreml, möter nu blicken där kåkstaden förut låg.

Men det tar tid innan man hinner med förstäder. Nu såg man kartor över hur det ska byggas där. Hyreshus som i våra förorter, gata upp och ned, lite mer smyckade än våra kanske och högre i tak. Mindre bekväma, men kylskåp ska det bli och alla bekvämligheter, till och med television. (Gemensamt för hela huset antar jag, man hinner omöjligt höra och fråga om allt man vill under rundvandringar och turer.) De där förorterna blir nog vackra, och nödvändiga är de väl också. Men personligen tycker jag inte om varken Moskvask eller Hökarängens. Har bott länge i hyreskaserner och inte funnit det värdigt människan att få lov packas hop så där som fårscockar i kättar.

Nu har man ännu en tid litet idyll kvar kring Moskvask. Bostadslösa kan i motsatt till vad fallet är hos oss, på sin fritid bygga sig ett litet hus, får skaffa material bäst han kan, bygga bäst han vill sitt lilla provisorium. Följden är att massor av småkåkar, lite större än våra kolonistugor, ibland mindre, oftast vitrappade, ligger tätt i förorterna. Där kacklar höns och där rotar en gris och jag såg till och med en kalv. Blommor och buskar växer upp, tebordet stod under en spalje och de som bor där är säkert lyckliga. Men den dag de måste flytta in i televisionshuset kommer de en tid att sakna sin lite lortiga lycka. Människan är bunden vid jorden, det är storstadsbefolkningens öde att känna jordlängtan värka inne i bröstet ibland.

Man söker ju ersätta den med dessa väldiga fritidsparkar med stadion för idrotter av alla slag, med konstgjorda sjöar och springbrunnar, sköna och alltför konstfulla blomsteranläggningar. Fast nog måste man beundra porträttet av Maxim Gorki! Hur kan man med gräs och små levande blommor skapa ett så levande och uttrycksfullt porträtt och få det att bestå?

Det lutar inte, står rakt upp och ner, på ena sidan hans bild, på den andra hans ord.

Moskvask gatutrafik ger ett lugnt och behagligt intryck då man just kommer från andra världsstäder som Paris, Rom, Cairo. Tunnelbanan har befriat gatubilden från de skrangliga packade spårvagnarna. Tunnelbanan betjänar två och en halv miljoner passagerare per dag. Dessutom har inte Moskvask ännu en sådan enorm biltrafik som dessa städer. Kommer bilen mera allmänt i bruk blir det väl samma tutande som i t. ex. Paris.

Men Moskvask har tunnelbanan. En skapelse vars like inte finns i hela världen, och man tror inte det kommer att finnas heller. Vilken genial tanke att smycka underjorden med det överjordiskt sköna! Man stiger inte ner i grå betong, man hamnar i sa-

gornas värld, i bergakungens sal, skimrande av guldmosaik, målat glas, reliefer och fresker och marmorstatyer. Det är underjordens tempel. De är alla var för sig ägnade en idé, t. ex. Vänskapen, Arbetet, Krigets hjältar, Vänskapen mellan folken, Freden. Man kunde ha gått där och druckit skönhet hur länge som helst, hade tiden bara räckt till.

I det sammanhanget vill jag påpeka, det tycks inte kunna nog upprepas, att vi sprang för oss själva så mycket vi någonsin hann med. En av oss kunde lite ryska och vi knagglade oss fram. Vi sprang i affärer, tittade in i små kaféer, och överallt var folk vänliga och hjälpsamma. Kom man bort så var det bara att visa hotellets namn. Och hela grupper erbjöd hjälp och ville visa vägen.

En grupp som var här 1947 frågade mig om det var lika mycket generaler och soldater nu som då. Nej, man såg knappast någon. Inte ens i Kreml var det så proppat som det var 1934. Då stod de i nästan hotfulla led vart man såg. Nu var det den vanliga vakten som förekommer i alla länders regeringsbyggnader.

Och en absolut nyhet var att vi fick besöka högsta Sovjets plenisal. Den kom ingen in i 1950 då min man, Gunnar Hirdman, var där. 1934 var det så strängt att vi fick ta en omväg förbi byggnaden. Nu gick vi till min förundran rakt in och uppför stora trappan. Där fanns inte ens en soldat, bara vid dörren och sen en vaktmästare långt bort. Det var märkligt. Mina ben värkte och jag undrade om jag skulle våga sätta mig i någon av dessa stolar där så många stora män suttit. Jag vågade det, och såg på Lenins marmorgestalt där han stod i den vanliga enkla kostymen, medan guiden berättade att där var Stalins plats och där satt i den logen utländska sändebud — vid högtider — och där diplomatins damer. Osv. Det var en ljus och vacker sal.

I Kremls museum hade man möblerat om och gjort en väldigt stor utställningshall. För mig blev det nästan en besvikelse. Förut var de lysande kronorna och allt gyllene guld och alla ädelstenar och all denna oräkneliga och fantastiska rikedom hopträngd i små rum i en fil och i mindre montrar. De gjorde då ett sådant intryck att man trodde sig se något överklagt, en dröm.

Men det är tydligt att de då stod för trångt. Hur lätt kunde inte en olycka hänt, någon blivit trängd mot en monter. Dessutom stod poliser och soldater så tätt för att bevaka dyrbarheterna att det måste ha blivit olidligt. Nu följde endast en polis med oss. (Här såg vi Karl XII:s bibel, matbestick, värja och andra tillbehör.)

Kvällarna i Moskvask tillbringade vi på Stora Operan tre kvällar, cirkus en kväll, en mindre och ny opera sista kvällen. Dessutom såg vi 3D film utan glasögon. Och en kväll gick fotbollsentusiasterna och såg en spännande uppgörelse mellan Spartakus och Dynamo. Vår guide var Spartakus anhängare och han jublade då Spartakus vann. Jag hade gärna velat se dessa berömda lag och deras spel, men kvällen var råkall och jag var lite förkyld så jag valde cirkus. Där dansade bl. a. en liten Elvira

forts. å sid. 22

Det är alltid roligt att få något nytt tycker tvillingflickan Birgit och står kappräk när mamma provar hur långt flanellbilen räcker.

Så långt räcker

Omkring den 21 i varje kvartals första månad förmedlar postverket hundratusentals postanvisningar till Sveriges mödrar. 72: 50 ett barn, 145: — två barn, 217: 50 tre barn står det på dem — allt efter antalet barn under 16 år.

Det är det allmänna barnbidraget. Hur långt räcker det nu och hur använder man det i allmänhet? Den frågan har vi ställt till ett par flerbarnsmödrar.

Fru Maj-Britt Strand i Gubbängen, Stockholm, har fem barn: Ove 10 år, Gunnel 8, Göran 6, Gösta 4 och Kurt 1 år. Maken är smed. Vi stör fru Strand mitt i morgonsysslorna, de två äldsta barnen har redan gått till skolan, de tre småttingarna tumlar om i sovrummet.

— Jag har just i dagarna varit och handlat för barnbidraget, berättar fru Strand. Det är mycket som behövs så här på hösten, ungarna har växt ur sina kläder, dessutom är de flesta i den värsta slitåldern, så det blir just inte mycket över för de mindre att ärva. 362: 50 får jag i barnbidrag i kvartalet och det är bra att ha en så pass stor summa på en gång. Då får man passa på att köpa ytterplagg, som man annars inte får råd till. Underkläder och småplagg får man ändå köpa under mellantiderna, för ni ska inte tro att barnbidragen räcker till helekipering av ungarna. Nog skulle vi mödrar önska att barnbidraget vore större, så det åtminstone räckte till kläder. Kläderna är ju ändå bara en del av det barnen behöver.

Fru Strand visar upp några av plaggen hon köpt.

— Gunnel fick en jacka av ylletyg, Algots, 33: 50. En modern sak med träpluggar i stället för knappar. Men nu vill jäntan inte ha den på sig förrän jag lägger upp den, för hon tycker att den är för lång. Det är noga med snittet!

Göran har fått en skinnjacka, den är billig förresten, 49 kronor i Konsum. Man får ju ge 42: — för en lodenjacka och då håller ju skinnjackan mycket längre. Och så golfbyxor till honom, de var däremot dyra, hela 33: —. Min man köper arbetsbyxor åt sig för 29: 50, så nog är det mycket att behöva ge 33: — för ett par barnbyxor. Men barnkläderna är ju jämförelsevis dyra. Ja, så var det stövlar och skor mest för hela bunten och lite strumpor och underkläder.

Fru Strand berättar att hon brukar planera köpen av barnkläder så att man kan koncentrera det mesta till de tider då barnbidragen utdelas. Då samlar hon barnaskaran och det bär i väg till affären. Nog går pengarna åt alltid, för det mesta till sista öret. Undantaget är det barnbidraget som kommer i juli, för då har man ju redan ekiperat barnen för sommaren. I somras t. ex. var alla barnen på landet utom den minsta och då användes en del av barnbidraget för möbelköp. Fru Strand gläder sig åt att familjen snart ska få större lägenhet. Två rum och kök är för lite för en 7-personers familj. Nu får de i slutet av året en fyrrummare. Fast hyran blir tredubbelt mot nu, så det betyder samtidigt ökade ekonomiska bekymmer. I somras arbetade fru Strand utom hemmet för att bidra till familjens uppehälle, men det går inte nu när alla barnen är hemma.

Under tiden vi pratar försöker Göran klä på sin lillebror Gösta. Mamma får förstås ta vid ibland, strumporna är bra krångliga. Lille Kurt höjer sin röst och gör också anspråk på mamma. Vi tackar fru Strand för pratstunden och tar adjö.

✱

Fru Agnes Carlsson är mamma till fem barn, hon också. Britt 14 år, Ove 10, Sonja 8, och så tvillingarna Inga-Britt och Birgit 6½ år. Maken är byggnadsarbetare.

— Nu gäller det att rusta barnen för vintern och det är inte billigt så nog är det bra med den där slanten när den kommer, säger fru Carlsson, men även hon anser att beloppet borde höjas. Man vill ju köpa kläder i hygglig kvalitet även när det gäller barn, för det lönar sig.

barnbidraget

— Tvillingarna har fått sportdräkter, röda och granna, de gick på 52: 50 per styck och så skor med rågummisulor för 19:—. Det blir 71: 50 så det blev bara en krona kvar av bidraget för deras del. Men det blir ju så att den ena gången får den ena en större sak och de andra får vänta till nästa gång. Sonja har fått sportbyxor för 36:— och en varm tröja. Och så har man fått köpa strumpor, mössor och lite underkläder, till alla fem, jag passade också på att köpa en städrock till mig själv och strumpor, för det är sällan det annars blir pengar över till sånt. Ove brukar få avlagda plagg från en jämn-årig släkting, det kommer väl till pass. Och så har jag den här gången köpt lite smått till hemmet. Min make har varit sjukskriven ganska lång tid efter en olyckshändelse, så det har varit särskilt besvärligt nu en tid.

— Tänk om det vore sommar året om, suckar fru Carlsson. Då klarar sig pojken mest hela tiden med ett par byxor och flickorna med bomullsklänningar.

Ja, vi håller med henne, nog skulle det lätta på klädbekymren åtskilligt. Men utanför påminner de kala träden och den gula lövmattan om att hösten är här. Det blåser vinande kallt och de mörklockiga och piggögda tvillingarna sticker inom ibland för att värma sig. Kanske är de också lite nyfikna på den främmande tanten som pratar med mamma.

Kajsa.

När fru Strand har tid för en sagostund är publiken fulltalig. Också 10-åringen Ove tycker det är roligt när mamma läser.

GERDA NILSSON:

Social trygghet i Sverige

Den 9 mars 1920 anslöt sig Sverige till Nationernas förbund. Genom detta medlemskap blev vårt land automatiskt medlem i Internationella arbetsorganisationen i Genève.

Denna internationella organisations beslutande församling — Internationella Arbetskonferensen — sammanträder minst en gång om året. De förslag som uppförs på dagordningen vid sammanträdet kan framläggas antingen som förslag till *internationell konvention* eller som *rekommendation*, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller annorledes, men utan den bindande karaktär som tillkommer en ratificerad konvention.

Varje medlem av organisationen skall inom ett år från konferensens slut underställa en konvention vederbörande myndighet — i vårt land riksdagen — för vidtagande av lagstiftning eller andra åtgärder.

I anledning av detta föreligger nu på riksdagens bord en av den Internationella Arbetskonferensen beslutad konvention, som antogs vid dess sammanträde 4—28 juni 1952, nämligen konventionen om *minimistandard av social trygghet*. I konventionen skiljer man på nio olika grenar av den sociala tryggheten: hälso-, och sjukvård, kontantförmåner vid sjukdom, förmåner vid arbetslöshet, förmåner vid ålderdom, förmåner vid yrkesskada, familjeförmåner, förmåner vid havandeskap och barnsbörd, förmåner vid invaliditet samt förmåner för efterlevande.

Hälso- och sjukvården samt kontantförmåner vid sjukdom är två av de grenar som Sverige ej kan ratificera, eftersom vi inte uppfyller kravet på den minimistandard som föreskrives.

Sjukförsäkringens kontanta förmåner fyller ej kravet. Konventionen säger att högst 50 % får betalas i premier av den försäkrade själv. I vårt land betalar den försäkrade 64,2 %. Det kan i detta sammanhang tilläggas att det förslag, som nu föreligger i riksdagen om allmän sjukförsäkring, inte på något sätt ändrar detta förhållande. Den försäkrade skall fortfarande betala samma höga procent.

Konventionen innehåller vidare kravet på *ekonomisk hjälp till förebyggande läkarvård*. Detta saknas helt hos oss.

Beträffande förmåner vid ålderdom och invaliditet föreskriver konventionen, att pensionens minsta belopp skall utgå med 40 % av en grovarbetarlön. Genomsnittslönen för en grovarbetare i vårt land är 7.800 kronor — sålunda skulle pensionsbeloppet här utgå med 3.120 kronor. Även den nu höjda pensionen fyller ej kravet. I de pensionsbelopp som nu utgår, ligger också de behovsprövade bostadstilläggen, vilka är så restriktiva att de strider mot konventionen.

Vidare står i konventionen att utlänningar skall åtnjuta samma pension som landets medborgare, men inte ens i princip finns denna rätt för en utlänning i vårt land.

Så till sist är det pensionsåldern. I konventionen är den satt till 65 år — här är den som bekant 67 år. Här finns en passus i konventionen som säger att pensionsåldern skall ligga vid 65 år eller högre, vilket behöriga myndigheter får fastställa med beaktande av äldre personers arbetsförmåga i vederbörande land. Här påpekar de svenska myndigheterna att genomsnittsåldern i vårt land är högre än i de flesta andra länder. Därför anser de att denna punkt uppfylles i vårt land.

Genomsnittslivslängden i vårt land är 67—68 år. Men här bör vi inte glömma bort att arbetsintensiteten har ökat oerhört de sista åren, och det är ingen överdrift att säga att en arbetare är utarbetad vid 60—62 år, varför en sänkning av pensionsåldern är mer än skälig.

Vad beträffar kontanta förmåner vid *havandeskap* och *barnsbörd* finns ingen möjlighet att Sverige kan ratificera den grenen av social trygghet. På den punkten säger konventionen att ersättning skall lämnas för inkomstbortfall, som motsvarar 45 % av förmånstagarens eller familjeförsörjarens inkomst. De hjälpformer som förekommer i vårt land har inte alls karaktären av ersättning för inkomstbortfall.

Här finns tre hjälpformer vid barnsbörd: moderskapshjälpen som i regel utgår med 125 kronor (det är till dem som tillhör sjukkassa) — moderskapspenningen till dem som ej tillhör sjukkassa 75 kronor. Denna hjälpform är för övrigt behovsprövad med inkomstgräns vid 4.000 kronor. Så finns också mödrahjälp, likaledes inkomstprövad. Jag vill i detta sammanhang påminna om att riksdagen 1952—53 har behandlat motioner om höjning av dessa tre hjälpformer, motioner som ej gjorde anspråk på att vilja ersätta inkomstbortfall men dock att hjälpa förmånstagaren att få en kompensation för levnadskostnadstegringen.

Vad det gäller de två första hjälpformerna blev de oförändrade, medan mödrahjälpens ökades från 400 kronor vid en barnsbörd till 600 kronor, samt från tidigare 500 vid flera barnsbörder till 800 kronor. Och det är ju gott och väl. Men ser man denna ökning mot bakgrunden av att inkomststrecket för den hjälpsökande ej blivit ändrat, så betyder det i realiteten att det ej blir den hjälp man hoppats på.

Några siffror för att belysa det hela: I en stad av Norrköpings storlek får de hjälpsökande ej ha en inkomst som överstiger 58 kronor i veckan, om de skall kunna få maximibeloppet. Eller: 115 kronor är det högsta man får tjäna för att få hjälp vid första barnet. Båda dessa siffror vittnar ju om att de som har dessa löner är i mycket starkt behov av hjälp. Från våra myndigheters sida borde man komma med förslag som går i riktning mot en svensk ratificering på denna punkt.

Förmåner till *efterlevande* är också en gren där Sverige ej fyller kravet, eftersom vår änkepension är för låg.

Tre grenar anses fylla kravet.

Familjeförmånerna är den ena, där de *allmänna*

barnbidragen betalas med skattemedel och anses fylla kravet på social trygghet.

Den andra är ersättning till *yrkesskadade*. Till sådana utgår en viss procent av avlöningen, till dess arbetsförmågan är återställd. Vi anses därför fylla kravet på denna punkt.

Som tredje gren har man valt *arbetslöshetsförsäkringen*, fast vi på denna punkt nätt och jämt fyller kravet. Genom förslag som nu skall läggas fram för årets riksdag, anses vi dock komma snubblande nära. Konventionen föreskriver 45 % av den arbetslöses tidigare lön. Om den lönen räknas till 30 kronor om dagen, skulle ersättning utgå med 13,50 om dagen. Här blir det förslagsvis 12 kronor, och det anses få räcka för ratificering.

Efter det här anförda torde man väl kunna vara överens om att talet om Social-Sverige är betydligt överdrivet och föga överensstämmer med verkligheten.

Det är dock minimikrav som ställts upp — och inte ens dem kan vi fylla. Mindre skryt om vår socialpolitik och i stället snabbare takt för genomförande av reformer för vårt folk är vad vi kan fordra. Det finns möjligheter om vi hjälps åt och om vi gemensamt arbetar med freden som mål. Då behövs inte miljarder kronor gå till upprustning, pengar som kunde ge varje medborgare i detta land en verklig social trygghet.

I aktion för sjukhus

SKV-delegationen i riksdagshusets trappa på väg att framföra de 3.500 petitionärernas hemställan till landstingets första utskott.

SKV-avdelningen i Nacka—Boo utanför Stockholm har genomfört en bred opinionsrörelse för att få den brännande frågan om ett lasarett i den delen av länet löst. Före landstingets höstsammanträde

INNEBOENDE

Novell av *Gunhild Tegen*

Snön föll i luddiga flingor och insvepte den fula gamla hyreskasernen i en försonande slöja. En ung kvinna i blå yllekofta och virkad mössa stod på trappan och sopade snön av skorna innan hon gick in i huset. Just då hon ställt kvasten mot dörrposten

gick SKV-kvinnorna ur hus i hus, från gård till gård och samlade namnunderskrifter till stöd för kravet. På några korta veckor hade 3.500 personer satt sina namn på listorna, lokalpressen tog upp problemet och önskade kvinnorna lycka till med denna aktion som har hela befolkningens stöd.

Den 8 oktober uppvaktades landstingets första utskott i riksdagen av en grupp SKV-kvinnor, som överlämnade petitionslistorna. Vid landstingets sammanträde beslutades om ordnandet av urtima landstingssession för behandling av lasaretsfrågan. I princip har redan beslutats att länet skall få sitt lasarett, nu står frågan om dess placering på dagordningen. SKV-kvinnorna i Nacka—Boo fortsätter sin kampanj för att säkerställa att lasarettet förlägges dit. Där finns redan en befolkning på 40.000 och området är stätt i utveckling. Hittills har man inte ens fått ett apotek i detta stora område, nu bör dessa frågor lösas omgående, menar de energiska kvinnorna. Att de har befolkningen bakom sig därom vittnar det stora intresse för saken som kommit till uttryck i vida kretsar och den uppslutning kring kravet som den lyckade petitionsrörelsen bär vittne om.

och öppnat dörren för att gå in, dök en annan fotgängare upp ur snödiset och klev med långa steg fram till trappan, tog den i två skutt och ämnade hack i häl följa kvinnan in genom dörren.

Otåligt snäste hon: — Du kan väl åtminstone borsta av dig snön om fötterna! Kvasten står där...

Den unge mannen muttrade något och stampade ett par tag mot tröskeln så att snön ramlade av pjäxorna — hälften innanför dörren i den mörka förstugan.

— Så du bär dig åt! ropade hon. Se så blött det blir! Det lönar sig just att skura till jul, när karlarna bär sig åt som barnungar...

Därmed försvann hon långt borta i korridoren, där hon steg in och lämnade dörren på glänt, ifall han ville komma efter... Han kom, sävligt och tungt. I en helt annan takt än nyss, när han skuttat uppför trappan efter henne.

Vid köksspisen stod en gammal kvinna och rörde i en gryta. Det ångade av matlukt och kryddor. Ett degtråg stod bredvid spisen och pöste under en grov duk.

— Har mamma inte bakat ut än? frågade flickan i yllekoftan.

— Nä, det vart lite sent med degen. Jag vart lite svindlig i morse och måste luta mig ett tag...

— Ja, mamma har alldeles för mycket att göra, det har jag redan sagt. Vi är många nog ändå utan inackorderingar!

Mannen slängde mössan på bordet och gick in i rummet till vänster. Flickan i yllekoftan tog hastigt mössan och hängde upp den på en krok vid dörren.

— Inte ens hänga opp mössan kan han göra själv! sade hon högt.

— Snälla Berta, var inte så otålig, bad gumman vid spisen ynkligt. Det är så tungt över bröstet, när du är arg...

— Arg? Kan man vara annat? Här arbetar man hos andra som en slav från tidigt på morron — och så när man kommer hem finns det inte en fläck där man kan få vara i fred. Bästa rummet ska den där odågan ha. Jag har erbjudit mig att betala för det själv, om jag fick ha det för mig — men får jag det kanske? Nehej! I köket får jag ligga fast jag betalat större del av hyran än pojarna!

— Nämen Berta, inte vill du väl att nån av pojarna ska ligga i köket? Och inte vill vårän Bernt dela med Albert. Bernt som vill läsa, han måste väl få ha lillkammarn...

— Jag har inte sagt ett ord om Bernt. Det är klart att han ska ha lillkammarn. Han lägger till mer till hushållet än den där odågan där i bästa

rummet! Det ä honom jag vill ha bort, det vet mamma! Nog kunde vi väl fått säga opp honom till jul och haft lite trevligt för oss själva... Va har mamma egentligen för glädje av honom?

Den böjda ryggen krummade ihop sig ännu mer över grytan, där skinkan puttrade. Det kom intet svar. Berta tog av sig mössan, strök håret, torkade av vaxduken på bordet och stack fingret i degen. — Bäst jag bakar ut nu, sade hon glädjelogst. — Är plåtarna smorda?

Och hon lyfte vant degträget över på vaxduken, där hon hällde ut den väljasta limpdegen. Den formade sig snart till ett grått bolster under hennes flinka händer. Den lilla gumman lade ödmjukt ett par vedträn på bordet och satte en plåt på dem. — Vill du ha en kaffetår? frågade hon blidkande.

Berta dröjde med svaret. Egentligen ville hon gärna ha kaffe. Men det betydde försoning, och hon var inte riktigt färdig med försoningskänslorna än. Till slut sade hon dock: — Har mamma ordentligt kaffe då? Inget surr...

Medan brödet jäste på plåtarna satt mor och dotter vid bordet och drack kaffe. Berta doppade en skorpa under tystnad. Inifrån Alberts rum hördes en hostning.

— Ska vi inte ge honom en tår? frågade mamma försiktigt.

— Låt honom bära in ved först, som han har lovat, svarade Berta surt. — Kan mamma förklara varför vi ska dras med honom, när vi bor så trångt? När vi inte ens är släkt!

— Hanses mamma bad mig ta hand om honom, det vet du väl? Vi gick och läste på samma gång. Och när nu pojken hennes skulle arbeta här i stan och hon bad mig, kunde jag väl inte säga nej, inte...

— Om vi hade utrymmen skulle jag inte säga nåt... Men nu mår vi alla illa av att ha honom. Inte minst mamma, som skall laga maten och lägga matsäcken om mornarna, innan han går på fabriken...

— Hååå jaja, nog blir en trött, alltid. Men inte kan jag köra iväg pojken.

— Nänä, det är väl bättre jag hyr mig ett rum på annat håll. För jag orkar inte längre. Jag får ju aldrig lägga mig om kvällarna. Här sitter han och hänger i köket ända fram till elva om nätterna! Och jag som ska vara i arbete klockan åtta, långt nere i stan...

Hon slog i påtår och drack långsamt. Så sade hon: — Idag har jag blivit erbjuden plats i stan hos kapten Bergs. Eget rum och radio. Jag skall svara efter jul. Om Albert ska bo kvar här, så tar jag

platsen. Då får ni bättre rum härhemma. Och ingen som kritiserar.

Dörren öppnades försiktigt av Albert, som känt kaffedoften. Han klev ut i köket.

— Vill du ha kaffe? frågade gumman snällt.

— Bäst att gå efter ett fång ved först, sade Berta barskt.

— Det kan jag fäll, sade Albert och grep mössan på kroken.

När han gått torkade gumman ögonen med förklädessnibben. — Du vet att jag inte orkar me hushållet ensam, sa hon. — Jag är för gammal!

— Jag ska svara efter jul, sade hon än en gång. — Om Albert flyttar säger jag ifrån. Annars flyttar jag.

Och hon steg upp från bordet, gick fram till spisen och lade ett vedträ på elden. Modern satt hopsjunken på sin stol och stirrade ner på tras mattornas landgångar över golvet.

— De ä fäll bäst du talar m'en, sade hon ut i rymden. — Men du kunde kanske vänta till annandän...

— — —

Julaftonen kom. Berta stod och klädde julgranen i köket, när Albert kom hem från stan. Mamma och Bernt var ute och handlade julklappar.

— Goddag, Berta, sade Albert, vilken fin gran du har!

Berta nickade. Hon sträckte sig för att sätta en stjärna i toppen.

— Jag skall hjälpa dig, sade Albert och tog stjärnan ur hennes hand. Ledigt fäste han den i toppen på det manshöga trädet. — Jag har liksom hört att du tänker ta plats nere i stan? Är det sant?

— Det är möjligt, sa Berta och blev röd. — Har mamma sagt det?

— Inte precis... Men det säger jag, att om du flyttar hemifrån, så flyttar jag också...

Berta stirrade på honom genom granens grenar. — Vad säger du? Då — då — blir det ju gott om utrymme härhemma!

— Inte bryr jag mig om utrymme, inte, sade Albert. — Det är dig jag bryr mig om...

— Det var det värsta, mumlade Berta och satte sig på en stol.

— Du blir väl inte arg? frågade han ängsligt. — Jag tappar alldeles humöret när du blir arg... Vill du se vad jag har köpt åt dig?

Han tog upp ett litet paket ur fickan och räckte det över bordet till henne. Hon rörde det inte. — Ska du inte titta?

Hon skakade på huvudet.

Då tog han själv bort papperet och fick fram en liten grön ask som han öppnade. På vitt siden låg en smal liten guldring med en röd sten i. — Den är åt dig, sade han. — Se efter om den passar!

— Men Albert! ropade hon. — Inte ger man en ring åt vilken flicka som helst! Ring! Det ger man bara åt...

Hon tystnade. Han var också förlägen. Väggeklockan tickade hårt. Det dunsade i golvet i våningen ovanför dem.

— Du är inte vilken flicka som helst, sade han gröttigt. — Om du bara inte vore så arg på mig...

— Men aldrig har du sagt ett ord... började hon.

— Nä, jag vågade aldrig, sade han. — Så jag tänkte det var bäst att köpa en ring på en gång. Så kanske du skulle förstå...

Försiktigt tog hon ringen och trädde den på sitt vänstra ringfinger. Där fastnade den på första leden. Så flyttade hon den över på lillfingret, där passade den utmärkt. Förtjust höll hon upp handen.

— Du får en annan till ringfingret, sade han och skrattade. — Vill du det?

Hon blev röd. — Jag är tre år äldre än du, sade hon. — Vet du det?

— Jaa vars, det vet jag, det var jag som lämnade in mantalsuppgifterna till vicevärden. Men det rör mig inte ett dugg. Bara du inte är arg på mig!

— Arg? sade hon. — Är jag så arg av mig? Hur kan du då tycka om mig?

— Jo, du är både stilig och duktig. Och så är du lik min mamma...

Hon reste sig långsamt och drog ringen av fingret. — Hördu, kan vi inte vänta med den här presenten till nyår? Eller — jag menar — vänta med att tala om det för mamma och Bernt?

Han hade kommit nära henne. — Så vi liksom skulle vara hemligt förlovade ett tag, menar du?

— Ja, jag menar det... kanske... Tills jag har sagt nej till Bergs... Jag hade tänkt ta plats efter jul, men nu... Ja, det var så trångt, det var aldrig nån ro här i köket...

Nu vågade han till sist lägga armen om livet på henne. — Du behöver väl inte ligga i köket, inte... Du kan väl komma in i kammarn till mig, vet ja.

Det klampade i farstun, det var Bernts tag.

Hon stoppade hastigt ringen i etuiet och lade det i hans rockficka. Han kramade hennes arm och tog ett långt skutt bort till fönstret just när dörren öppnades och mamma stånkande visade sig på tröskeln. Bernt kom efter henne och stängde dörren.

Frågespalten

Om ni har bekymmer av något slag och ingen att anförtro er åt eller om ni känner er ensam och längtar efter kontakt, så kan ni skriva era frågor och funderingar till Frågespalten, Box 18073, Stockholm 18 — och Sofia skall försöka svara.

Margareta skriver:

Jag har en pojke som går i fjärde klassen och som börjar att bli ett riktigt bekymmer för mig. Han springer ute med andra grabbar och kommer inte in i tid om kvällarna. Ibland vet jag inte vad de har för sig, men ibland är de i närheten och skriker och bråkar och retas med de mindre barnen. Det finns en plantering mitt emot, och där tar de grenar till slangbågar och skjuter oförsiktigt. Vi har redan fått betala en fönsterruta i affären, fast jag inte är säker att det var min pojke som var skyldig. Jag har en yngre pojke som inte börjat skolan än, han går i kindergården och är borta hela dagen. Han är mycket snäll än, men det blir väl likadant med honom när han börjar skolan. Jag har sagt att det är förbjudet att förstöra träden i planteringen, men det bryr de sig inte om. När han är ensam kan man tala med honom, men när de är en hel hög bara skrattar de och skriker. Jag är rädd att han skall bli ett riktigt busfrö om det skall fortsätta så här. Och det samma tänker flera mammor i grannskapet. En gång tog de fast en mindre pojke och pinade honom med att binda honom vid ett träd och säga att de skulle bränna honom som en indian. Den lilla pojken blev rent vettskrämd. De hade läst det i nån serie, sa de vid förhör.

Jag är tacksam om Sofia vill säga något om det här.

Svar:

Ni rör vid ett stort problem. Barnen behöver en förnuftig sysselsättning under ledning av någon vuxen. Här i mitt grannskap bor en gammal man som har ett eget hus. Han brukar säga att han vill ha byggnadstillstånd att inreda sin källare eller bygga nytt på tomten till en verkstad för ungdomar i trakten. Där skulle de få lära sig sköta verktyg

Ali den late

av

Jascha Golowanjuk

Han kallades Ali den late, och man tackade Allah för att Ali var föräldralös. Ingen rättrogen mohammedan skulle kunnat uthärda att ha en så lat son. Att vara lat var ingen dödssynd men att vara så lat som Ali var skamligt. Han dög ingenting till — inte ens att gå ärenden, därför att han mycket väl kunde somna på väg från den ena basaren till den andra. Mitt under den brådeste tiden, då torgen, gatorna och basarerna var överfulla, då kamelernas klockor ringde, hästar och åsnor vrenskades och folk prutade och väsnades, kunde man finna Ali sittande någonstans i skuggan med slutna ögon eller liggande bakom några tomma fruktkorgar, snarkande med kalotten över ansiktet.

— Att Allah inte gjort honom vanskapt, sade folk beklagande, då kunde han åtminstone tigga eller bli dervisch.

Men Ali var allt annat än vanskapt. Hans kropp var smärt, stark och gyllenbrun, hans ansikte var en fröjd att skåda, och ögonen var svarta, smala och avlånga som sviskon. Hade han varit blind eller

eller instrument eller ha en läsvrå under sin fritid. Tyvärr har denna fina plan inte blivit förverkligad, men det är just vad som behövs. Kunde inte ni fruar ta med era män och försöka verka för en eller flera lokaler, där barnen kunde få ledning av någon äldre — utan för mycket skolmästeri — och ha roligt utan att göra ofog. De skulle säkert komma, om någon började. Det hela är ett sysselsättningsproblem. Barn är enormt verksamma — om de är friska — och om ingen ser till dem blir det de företagsammaste små vildarna som leder. Och dessa återigen ledes av seriehistorier av fantastiskt slag eller av tillfälliga hugskott som kan vara farliga nog. Det förstår man av de många olyckorna med enkla skjutvapen som tidningarna berättar om. Vad planteringen beträffar, bör ni försöka lära barnen att vara rädda om träd och blommor. Helst borde barnen ha sin egen rabatt, som de har på vissa lekplatser i Stockholm.

Ta upp och diskutera detta problem på ett SKV-möte, där många mammor är församlade. Ni kunde kanske tillsammans arbeta just för barnen i er stadsdel! Barnens väl står ju på vårt program.

Sofia.

halt, hade hans kinder och näsa varit sönderfrätta av spetälska, skulle saken varit enkel nog. Men Ali var frisk som en nötkärna, bara sexton år gammal och latare än den värsta kamel, sade det.

Många gånger hade äldre människor försökt tala allvar med Ali, men ingenting hjälpte. Han bara gäspade till svar.

— Du kommer aldrig att kunna köpa dig en hustru, sade de. Hur ska du kunna leva utan hustru och barn? Tänker du ruttna här i basaren utan att röra ett finger? Se, vilka trasor du är klädd i! Tänker du inte börja arbeta snart och skaffa dig allt som en anständig man behöver?

— Jag kommer att få mer än någon av er äger eller har, svarade Ali gäspande.

Till slut brydde sig ingen om att tala med Ali. Pojkar i hans egen ålder ville inte umgås med honom, och de äldre låtsades som om de inte såg honom längre. Det var bara flickorna och kvinnorna som tittade på honom genom sina täta slöjor — och ibland lyfte en flik av dem för att ge honom ett ögonkast. I många harem viskades det mycket om Ali, varenda ung flicka drömde om att få honom till man. Till och med de förnämaste kvinnorna gick i basaren för att titta på honom. Men Ali såg inte åt någon kvinna, han tittade knappast på de brokadklädda ryttarna vars hästars sadlar och remtyg var översållade med turkoser och ametister, han bevärdigade knappast med en blick Kusch-Begi som varje dag red sin rond på torget, Kusch-Begi som varenda människa darrade för. Köpslåendet och oväsendet i basaren förstummades när Kusch-Begis häst visade sig, människorna böjde sig till jorden med händerna på magen och slutna ögon. Ali bara sov.

En dag stannade Kusch-Begi framför Ali och lyfte sin juvelbesatta piska för att väcka honom, men blev så förvånad av att se Alis lugna ögon att han brast i skratt. Folk omkring honom stod med gapande mun och väntade att få uppleva den stund då Ali som så många andra skulle vrida sig och tjuta

under den berömda piskans smällar — men ingenting hände. Kusch-Begi skrattade för full hals och strök sitt långa hennafärgade skägg.

— Vem är han, frågade han.

— Ali den late, viskade mängden.

— Svara själv, befallde Kusch-Begi.

— Jag heter Ali-Abdalla Ben Gusein, svarade Ali och kvävde en gäspning.

Återigen skrattade Kusch-Begi, det var för löjligt att den där lurvige pojken hade fyra namn, av vilka två var profetnamn.

— Vad är ditt yrke?

— Drömmare, sade Ali.

— Förtjänar du något på det?

— Jag behöver inte förtjäna något, jag är Samarkands rikaste man.

Folket kring Ali brast ut i gapskratt, men Kusch-Begi slog ett par av dem på ryggen med sin piska och skrattet tystnade genast.

— Var har du dina rikedomar? frågade den stränge mannen, och varför har jag aldrig fått skatt av dig?

— Mina rikedomar har jag här, sade Ali och pekade på sitt hjärta och sitt huvud, och de är skattfria.

— Vad skulle du säga om jag piskade dig här på fläcken? frågade Kusch-Begi.

— Jag skulle inte bli fattigare och Kusch-Begi inte rikare, svarade Ali lugnt.

Detta svar behagade Kusch-Begi, han tyckte om att den fattige Ali inte kröp i stoftet för honom — det låg något resignerat, melankoliskt och även värdigt över pojken ansikte. Kusch-Begi såg att Alis fötter och händer var långa och smala och på vänstra kinden satt ett litet födelsemärke. Han visste att det betydde att de goda féerna kysst Ali när han låg i vaggan. Det var kanske något särskilt med Ali.

— Skulle du vilja ta plats hos mig som min tjänare, frågade Kusch-Begi.

— Nej, svarade Ali, det vore en för stor ära för en så ringa man som jag.

— Om jag nu tvingade dig?

— Kusch-Begi är en mäktig man, men det står endast i Allahs makt att tvinga en fågel att krypa som en sköldpadda.

När Kusch-Begi red hem, glömde han alldeles bort att kontrollera bagarnas bröd, sidenhandlarnas måttband, äggens storlek och köttets kvalitet. Han red långsamt till sitt palats och så försjunken i tankar att han glömde bort att se värdig och sträng ut.

Folket kring Ali stod länge tysta och stirrade på honom, så uppskakade var de, medan Ali själv åter

satt med knäna under hakan och kalotten över ögonen och sov.

Från den dagen upphörde alla att håna Ali för hans lättja, och när Kusch-Begi red sin rond på torget, brukade han söka efter Ali för att få höra ett klokt ord.

En dag vinkade Kusch-Begi till Ali att komma närmare, och denne gick fram till hästen med ett leende på läpparna.

— Är du inte alls rädd för mig? frågade den stränge mannen och visade på sin piska.

— Nej, Kusch-Begi, jag är inte rädd för dig, men för din piska. Du är en rättskaffens man men din piska är dum. Den dansar både på tjuvars och på oskyldiga ryggar. En sån juvelprydd piska borde vara kräsen.

Kusch-Begi blev gulgrön av raseri.

— Ta av dig skjortan, röt han. Min piska har länge längtat efter att få dansa på din lata rygg. Hon är mycket klokare än du tror, hon vet mycket väl vem hon slår. Av med skjortan!

Ali tog av sig sin skjorta och stod där med lugnt ansikte och såg Kusch-Begi rakt in i ögonen. Kusch-Begi lyfte piskan men den blev hängande i luften. På Alis bröst, precis där hjärtat sitter, lyste ett litet födelsemärke. Alltså hade de goda féerna också kysst honom där.

— Varför slår du mig inte? frågade Ali.

— Min piska vill inte, hon är klokare än du tror, svarade Kusch-Begi och red vidare.

Från och med den dagen behövde Ali aldrig mer vara rädd för Kusch-Begi. Varje dag när solen stod högt på himlen, slutade han sin dagliga rond med att hälsa på Ali, och det blev till en sådan vana hos den stränge herrn att han lät skicka folk att ta reda på Ali om han inte genast fann honom.

— Varför är du alltid så sömnig? frågade Kusch-Begi. Vad gör du om nätterna?

Ali teg en lång stund, kom närmare hästen och viskade:

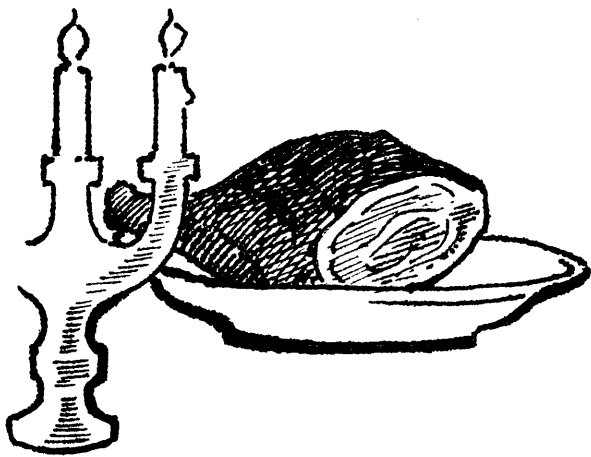
— Jag hittar på sagor om nätterna.

— Vad? utlät sig Kusch-Begi förvånad, hittar du på sagor? Är det ett anständigt arbete för en rätt-trogen muselman? Sagor ska man inte hitta på, dem ska man uppleva.

— Det gör jag också varje natt. Det är därför jag är så sömnig om dagarna.

Dagen efter kom Kusch-Begi med sin fjortonåriga dotter Fatima. Hon satt bakom sin fader och var helt klädd i svart och med en likadan slöja för ansiktet. Det enda hos henne som var obetäckt var hennens vackra, nakna små fötter, vars naglar var

forts. å sid. 23

Julmat

Vintersolståndet firades i hednatid för att beveka solen att återvända. Djur offrades och åts av den firande menigheten.

Denna gamla sed — att fira julen med mat — fortsätter vi ivrigt med än idag. Vi har fått en ny religion, och istället för solhjulet (obs. det gamla ordet *jul!*) har vi nu en betlehemsstjärna som symbol. Vi offrar inte djur och människor till Oden — men vi ger gåvor åt varandra och kallar dem julkappar. Under århundraden har julen varit en kristen högtid, och i England kallas jul för Christmas, Kristusmessa, och i Tyskland Weihnachten, den heliga natten. I Italien heter jul Natale, dvs. födelsen, Jesusbarnets födelse. De skandinaviska länderna har alla kvar det gamla hednaordet *jul*.

Vi har också kvar den hednaseden att offra en gris, och äta av skinkan, grisfötterna, revbensspjället och syltan så länge julen varar och ibland ett stycke in på nyåret.

Men vi har också en påminnelse om den kristna *fastan* i lutfisken — fisk var fastemat. Men på vintern måste man förvara fisken i torkad form och sedan med allehanda kemiska procedurer åter göra den lös och ätbar.

Brödet är en viktig beståndsdel i julfirandet — eller *var* det under långa sekler. Kanske lever än någon som minns "julhögen" som inte fick röras — den skulle bära med sig av julens helighet in i det nya året.

Det beror alltså på en gammal sedvänja att vi skaffar så orimligt mycket mat till jul. *Nu* kunde vi ju köpa nytt på tredjedagen — men förr måste man samla ihop den hemberedda maten för de stora festerna, då det skulle räcka länge och åt många.

Det kan vara bra med traditioner, det ger julfesten en särskild prägel, som vi inte vill gå miste om. Vi säger: — För barnens skull! Men i grund och botten tycker vi nog själva om att ha julgran, julgröt och julsinka! Och någon liten julkapp...

Men — det är inte nödvändigt att till varje mål äta sig övermätt så att man måste banta fram på nyåret. Man kan ha gröten ena målet och skinkan

det andra under de "mindre" helgdagarna och mellandagarna. Att sätta fram alla godsaker till varje mål är alltför frestande för att vara hälsosamt.

Alla husmödrar kan laga julmat. Det vet vi. Och var och en har sina recept och små knep. Här ska vi komma med några recept och knep som förekommer i vårt hus.

Julskinka.

Julskinkan köps ganska stor, den är så bekväm att ha att skära av under helgen. Den kokas, spadet används till "Dopp i grytan" — skinkan berövas sin svål, smörjes med en panering av uppvispat ägg och senap, strös med rivebröd, pryds med nejlikor — och sätts in i varm ugn för att bli brun och vacker på några minuter.

Kokta katrinplommon och äppelmos serveras till, antingen i skålar eller upplagt på fatet omkring skinkan, när den sätts in som julbordets förnämsta prydnad.

Julgröten.

Vår julgröt misslyckades många gånger innan vi kom på ett bra recept. Nu kokar vi upp risgrynen i vatten, täcker med tätt lock, släcker gasen — och låter grynen svälla tills allt vatten är uppsuget och grynen mjuka. Sedan tillsättes grädde (inte nödvändigt vispgrädde!) och mandel och strös med kanel. Detta går lätt, fort och gröten blir aldrig vidbränd. Och man behöver inte stå och röra i gröten som när man kokar grynen i mjölk.

Julbröd.

Ja, matbrödet köper vi färdigt — dels långfranska som blir så gott i "doppet" och några präktiga råglimpor. Men vetebröd och kakor gör vi hemma. Vetedegen görs större än vanligt — vi delar den efter första jäsningen och blandar saffran i den ena delen. (Det är inte alla som tycker om saffran!)

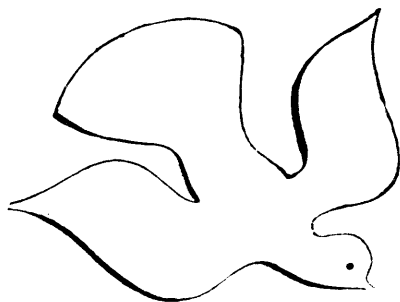
I vår familj gör vi dessutom anisbröd av en del av vetedegen. Vi krossar anis i mortel, arbetar in det i en del av degen och kavlar så ut den. Med sporre skär vi ut rektanglar som vi gör två skåror i — och sedan kokar vi dessa bitar i het flottyr. De sväller då till små kuddar och blir vackert bruna innan vi tar upp dem med hålslev. För den som en gång som barn lärt sig äta dessa läckerheter till kaffet blir det inte riktig jul utan dem. De kommer från Norrbotten och motsvarar södra Sveriges klenäter, som görs av annan deg.

Kakor, ja! Egentligen bara pepparkakor i större mängd. De andra är bättre färska. Var och en har väl sina favoriter. Vi har kokosbröd och kakor av mördeg. Och så en korintkaka, en sån där som blir bättre ju äldre den blir.

Ja, det får räcka i år också! Kanske vi till och med utesluter något för att husmor inte skall vara så utschasad på julaften utan ha krafter kvar att glädjas med familjen. Kakorna gör dottern i huset och med städningen hjälper sonen till. Vi försöker ställa det så att alla får en glad jul hos oss — och därför börjar vi i god tid med pepparkakorna!

God jul allesammans!

Hillevi Husgavel.

Skär ut en rad duvor i kartong, lägg schablonen på duken och måla med vit färg.

Vi pyntar till Jul

Bland de utställningar som brukar föregå julen i Stockholm hör bosättningskonsulentens till de bästa och roligaste. Där visas inte fabriksalster men det som flinkt och påhittigt folk med smak själva totar till för att ge den yttre ramen åt julstämningen i hemmet. Det är oftast mycket enkla medel som använts och billiga, men resultatet är både vackert och roligt.

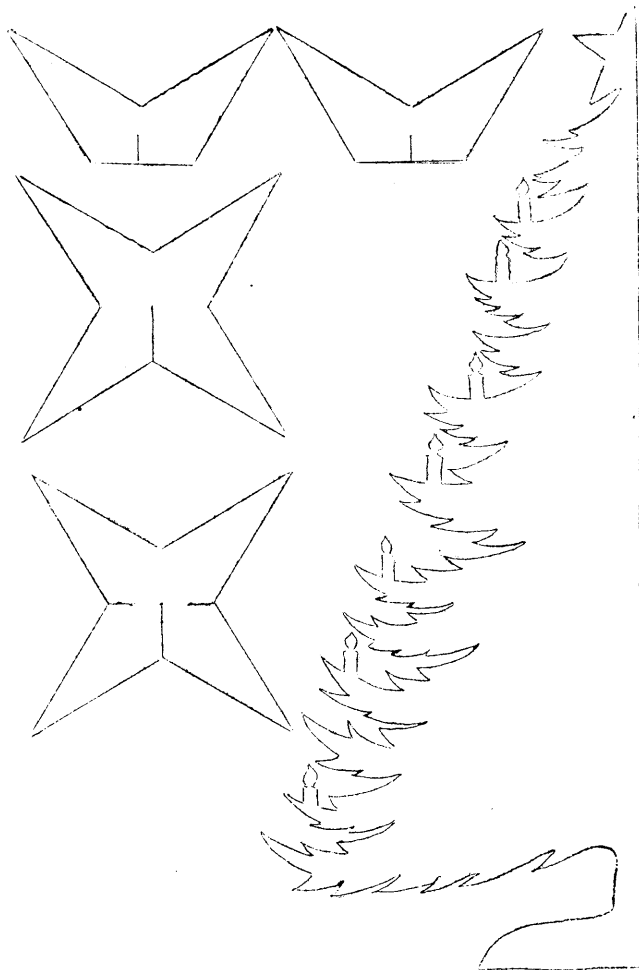

T. ex. den lilla stjärnan i glanskartong, som passar så bra i julgranen men som man också kan hänga i en rad i fönstret. På teckningen ser ni hur den skäres till. Det är i allt fyra delar, "hacken" skäres in som på teckningen, först trädes de båda stora bitarna in i varandra, sedan fogas de båda mindre till vid sidorna så stjärnan blir "rund" — om man får använda det uttrycket. Man kan göra större eller mindre stjärnor, de små är förtjusande att ha i ett fönster; med hjälp av nål trär man upp dem på en tråd i en lång rad. Men kom ihåg att det måste vara glanskartong, liksidig, till material.

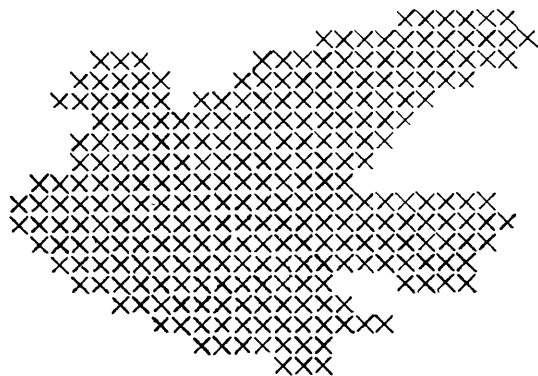

Till höger om stjärnorna ses en taggig silhuett. Ja visst är det en julgran! En av de där små man kan göra av smidig kartong. Man viker kartongbiten på mitten, så att man skär till två "uddsidor" på en gång. Klipp eller skär så ännu en till på samma sätt. Den ena klipptes isär i vikningen, den andra får vara hel. Så klistras de båda ituklippta delarna fast på var sin sida av vikningen på den andra delen och "granen" är färdig att ställas på barnens eget lilla julbord.

Handmålade julbonader och löpare för julbordet är också saker man kan göra själv. Inspirerad av fjolårets utställning gick jag direkt till färghandeln och köpte en tub vit färg och en svart. På blått linne målade jag sedan en bård av vita duvor, det blev en vacker duk. Duvan ser ni här. Jag lade bilden på en bit styv kartong och skar ut en rad duvor med jämna mellanrum. Schablonen lade jag sedan på duken och fyllde i den vita färgen med en fin pensel. När det var klart tog jag svart färg på en spetsig rändsticka och gav varje duva ett litet öga. Färgen

I vitt broderar vi den här duvan på röd eller blå väv.

torkade över natten. Denna speciella färg som man får hos välsorterade färghandlare håller i tvätt. Man kan naturligtvis med samma metod måla roliga gubbar och djur på dukar eller julbonader. Modeller brukar man alltid hitta i tidningar och veckotidsskrifter framemot jul.

Och så till sist ett korsstygnsmönster — fredsduvan igen — som ni kanske kan ha glädje av för någon julkapp. Det är en av våra manliga läsare som tecknat den och sänt oss.

Britt.

Från våra avdelningar

Stockholm:

Stockholm har i höst fått två nya SKV-avdelningar — i Älvsjö och i Västra Enskede. Älvsjö-avdelningen som också omfattar Herrängen bildades den 24 september vid ett möte där Rodney Ohman talade om SKV:s uppgifter och om det då förestående förbundsmötet. Till ordförande valdes fru Ayve Jansson och avdelningen fick vid starten 15 medlemmar. Barndaghetsfrågan är en av de första frågor som avdelningen tagit itu med, såsom det framgår i en annan artikel i detta nummer av tidningen.

Den 6 oktober samlades kvinnor från Västra Enskede, Svedmyra, Stureby och den nya stadsdelen Bandhagen till ett möte i Enskede Sportstuga för att dryfta frågan om en ny SKV-avdelning därute. Några medlemmar hade flyttat hit från andra delar av staden och de långa avstånden gjorde det svårt att hålla kontakt med de gamla avdelningarna. Valborg Svensson talade vid mötet om SKV:s historia och målsättningar samt om resultaten av SKV:s förbundsmöte i Göteborg, varpå en livlig diskussion följde. Mötet resulterade i att en avdelning bildades med Karin Moström som ordförande. Fyra nya medlemmar anmälde sig vid mötet och några har kommit till efteråt så att avdelningens medlemsantal nu uppgår till 23.

De frågor som närmast står på den nya avdelningens dagordning är barndaghetsfrågan som är särskilt brännande i Bandhagen. Dessutom har det från föräldrahall uttalats önskemål om att SKV ska ta initiativ till en aktion för gymnastiklokaler i de nya skolorna, som f. n. saknar sådana.

I samband med FN-dagen

talade dr *Andrea Andreen* på möten anordnade av SKV-avdelningarna i Nacka-Boo, Halmstad och Ambjörby. I Nacka-Boo hade mötet samlat ett 60-tal deltagare, i Ambjörby lika många och i Halmstad 150. På samtliga platser var det en intresserad publik som samlats och dr Andreens föredrag blev livligt uppskattat.

I Norrköping

hade avdelningen den 14 okt. anordnat en lyckad fest med omkring 200 deltagare. Arkitekt *Elsa Sundling* höll ett fängslande anförande om "Marocko som arbetsplats" och arrangörerna kunde glädja sig åt en nettobehållning på 400 kronor, tack vare medlemmarnas frikostiga bidrag till tombolan.

I tävlingen

om bästa arbete för Vi Kvinnor rycker en rad avdelningar fram i stor stil genom att rekvidrera stora upplagor av julnumret till försäljning. Här några av de bästa. Göteborg östra 500 ex., Göteborg västra 400, Kiruna 300, Huddinge 200, Bollnäs 100, Iggesund 150, Matfors 100, Hallstahammar 100, Karlskoga 100, Linköping 150.

Resa i Sovjet . . .

forts. fr. sid. 11

Madigan, först graciöst på slak lina, sedan på hårt spänd där den lilla vackra flickan dansade vilda ryska danser i känd stil. Hon gjorde enorm succé. Ovan vid ryska förhållanden gjorde man stora ögon vid föreställningens början. In tågade nämligen vitklädda flickor med vita blommor i håret, fredsfanan i täten, de tågade över manegen och ut. Då ljusen tändes såg man spänd över ingången till manegen en fana där ordet *fred* var textat på *tio språk*, minst, mot röd bakgrund. Mir! (Ryska) Så kinesisk text, omöjlig att skriva av. Sedan Pokoj! (Polska) Peace. Pace. Paix. Paz. Frieden. Beke. Mip.

De sista sade man vara tjeckiska och bulgariska. Jag kan också ha hört fel. Men jag skrev av riktigt, tror jag.

Dessa fredsplakat såg man eljest inte i biografer eller andra nöjestempel. De fanns i alla folkparker och naturligtvis alla arbetsplatser, skolor, barnhem o. d.

Att få gå på Moskvas Stora Opera, tre kvällar till och med, det är nog att göra en ödmjukt tack-sam att man fått leva. Vi såg baletten Bronsryttaren efter Pusjkins dikt. När Nevas flodvåg bröt in över staden, såg man det. Floden med sina spillror och sina drucknande, kämpande människor forsade inför våra ögon. Vilken regi!

På den väldiga scenen kämpade båtarna i vattenmassorna som vräkte in. Folk satt bergtagna, men så bröt plötsligt en våldsam applåd lös.

Den var helt ägnad regin.

Det skönaste jag sett på en scen var då hjälten sedan, då floden sjunkit undan, går och söker sin älskade flicka som drunknat. Han vill inte fatta det. Hon var så ung, så full av älskligt liv.

Då han går där, dansar den lilla lätta varelsen ut ur det bortom som han så förtvivlat söker. Han kan inte se henne, han är bunden vid materien. Men hon, hon svävar där hela tiden på täspetsarna så andelätt, hon är inför våra ögon ett andeväsen.

Det var dödstyst i den stora teatern. Det var omöjligt att tänka sig att en levande människa, en prima ballerina dansade inför våra ögon.

Det var stor konst.

Vidare såg vi Romeo och Julia som balett. Då jag helt nyligen sett den som pjäs i Stockholm hade jag lite svårt att finna mig i balettens form. Vidare såg vi operan Ludmila och Ryssland. Man sade att den getts i Stockholm.

På nya operan, som står i en viss en garde ställning till Stora Operan — de unga vill trotsa lite, söka sig nya former — såg vi baletten Ringaren i Notre Dame. Esmeralda, ballerinan, svävade mest på täspetsarna hela tiden, det var urstyvt, men samtidigt böjde hon ryggen som en akrobatdansös. — Hon kommer aldrig in vid Stora Operan, hörde jag någon säga. De bryter aldrig sina traditioner. Ingen akrobatik!

Så ett par ord om den ryktbara ryska 3D-filmen.

Det var en entimmesföreställning. Jag skulle inte orkat längre. Man måste sitta alldeles orörlig. Salen är smal, ungefär tio personer per stolsrad. Inte heller

så stor. Varje besökare måste ha fritt synfält. Duken är kanske något höjd. Nedanför den finns ett litet rektangulärt synfält. Där ska besökaren rikta in blicken. Då han ser grönt ser han riktigt. Han måste hela tiden hålla fast där. Då bildfältet växlar blir det en liten förskjutning och då får han rätta till sig. Det var mycket intressant. Färgfilmen var vacker, tagen bland blommande fruktträd. Ibland svepte våren vita äppelblom över kinden, ofrivilligt grep man efter dem. Bilden var ren och färgerna klara, inte hårda utan naturligt vackra. Det är möjligt att denna slags film kan ha framtiden för sig. Men film som avslappning, ett biobesök en kväll efter dagens slit, kan den här uppfinningen inte bli utan väsentliga förbättringar. Man blev spänd och stel i axlarna, man kände hur ögonen blev anspända, trots den rena bildytan, det kändes som om någonting var ivägen. Kanske obehaget är av allra enklaste anledning. Man sitter och sträcker sig, sitter obekvämt. Om man t. ex. finge sätta sig bekvämt tillrätta i en avpassad stol eller fåtölj, finge ögonen vila trots man måste hålla blicken helt stilla.

Man vet ju inte. Som 3D var *nu*, var den inte bra. Inte för unga ögon heller. Det var ju säkrast att fråga dem. De besvärades av någonting, svårt att precisera.

*

Jag borde väl nämnt det nya Universitetet innan vi lämnar Moskva. Denna byggnad som är en hel vetandets stad. Den ligger högt och står med spiror och torn om natten som en röd fyrbåk för luftfarten. Tjugutusen arbetare byggde där och studenter arbetade på fritiden. Jag tappade bort tider och siffror, men stjärnan i toppen var av vitt glas med rubiner och kristall och en lampa med 5000 watt. Sextusen studenter bodde där, tolv tusen studerade. En uppgift om mängden av rum var ganska rolig.

Om ett nyfött barn flyttades dit och tillbringade en dag av sitt liv i varje rum, skulle han bli sextio år innan alla rum var passerade!

Jag hörde att de manliga kamraterna räknade och sa att det stämde. Man är stolt över detta vetandets tempel och en arbetare, en arbetets hjälte med röda stjärnan på kavajen, avbröt guiden i sin iver att få berätta att han murat där och där från början till slut.

Ali den late

forts. fr. sid. 19

färgade med henna. På var tå satt ringar med alla upptänkliga ädelstenar.

— Här är han, sade Kusch-Begi till Fatima.

Flickan vinkade med handen och Ali kom närmare.

— Gäs! befälde hon, gäs! genast!

Ali gäspade och Fatima tittade i hans mun. Det var tydligen sant vad hon hört, hans tänder var vitare än skalade mandlar och hans tunga var röd som granatäpplets saft.

— Nu ska vi fara hem, sade Kusch-Begi.

— Nej, jag vill se hur han sover. Sov!

Ali satte sig ned vid moskéns vägg, drog upp knäna till hakan och lade kalotten över ögonen. Då såg Fatima hans vackra brunbrända ben och fötter, som alla kvinnorna i harem talat om, hon såg hans nacke och bakhuvud, det vackraste som fanns i hela Samarkand.

— Nu far vi, sade Kusch-Begi.

— Nej, jag vill se hur han vaknar. Vakna!

Men Ali var redan djupt insomnad.

Fatima hade blivit förälskad som alla andra. Hon glömde bort att leka med sina ringar och äta kanaderade frukter, hon lyssnade inte längre till papegojan som skrek "min älskling" var femte minut, hon lade bort sin cittra och slutade att sjunga. Hur mycket alla i harem än försökte förströ henne, satt hon tyst på en hög sidenkuddar och stirrade i taket där en arabisk konstnär skurit ut marmorn i spetsmosaik, och där mänstrålar lekte kurragömma med skuggorna. Hon älskade Ali och hon visste inte om hon någonsin mer skulle få se honom.

Dag efter dag gick och Fatima blev sjuk. Kusch-Begi kallade läkarna och var och en hade något särskilt att föreslå. En sade att hon skulle bada i äsne-mjolk, en annan föreskrev nardus på bröstet och senap på fötterna, en tredje ordinerade ricinolja (han fick genast prygel) och den siste läkaren som var en klok man sade att Fatima behövde giftas bort, annars skulle hon dö.

Det blev en uppståndelse i palatset. Kusch-Begi kallade på alla sina femtio hustrur och befälde dem att gå ut i staden för att finna en värdig man åt hans älsklingsdotter. Själv kände han bara rika affärsmän, och förresten var äktenskapshandel kvinnogöra i Samarkand. Han förklarade för alla de femtio fruarna att Fatimas make inte behövde vara vacker eller rik — skönhet och rikedom hade Fatima själv nog av — men det skulle vara en man som det var något märkvärdigt med.

Fortsättning i nästa nummer.

BRODERSKAP

Trevande och frusen
irrar själen stum
sökande förgäves
varmt rum.
Iskallt universum
jordisk teknik
ger ingen mening
åt längtans skrik.
Hjärtats ekolodning
får intet svar —
högmodsensam för sig själv
går envar.
Överbord går människan
om ingen broder tar
fast i hennes händer
och ber: Bliv kvar!

Gunhild Tegen

Bra Julklapp!

Jakobs skugga,

roman av Gunhild Tegen *≈ Pris 7 kr.*

Säljes genom SKV och av författaren,
adr. Norrskogsvägen 3, Stockholm K.

Tidningen **Vi kvinnor**
i demokratiskt världsförbund
Utgivare: Andrea Andreen
Köpmantorget 2, Stockholm

Redaktionskommitté:
Gunhild Tegen, Valborg Svensson.

Utkommer med nio nr per år.
Prenumerationspris per år: Kr. 4: —.
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).
Postgiro 51323, Box 18073, Stockholm 18.
Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

Förbundsstyrelsens lokaler är belägna i
Kungsgatan 79, Stockholm. Tel. 53 19 61.

Sthlms Bokindustri AB 1953

Vi kvinnor 1954

Med detta nummer avslutar vår tidning sin femte årgång. Fem år är visserligen ingen hög ålder, men mycket har hänt under dessa år. Och vår tidning har kunnat glädja sig åt en ständigt större läsekrets, som i den ser en förespråkare för fredens krafter och för samarbetet mellan kvinnorna till försvar för deras rättigheter och barnens och hemmens skydd.

För det kommande året förbereder vi en viss omläggning av tidningen i syfte att göra den större och ge den ett mera omväxlande innehåll. Vi är förvissade om att detta kommer att hälsas med glädje av alla Vi Kvinnors vänner.

Vi tackar våra prenumeranter och lösnummerköpare och inte minst våra trägna kommissionärer för året som gått och önskar dem ett gott och lyckosamt 1954.

Redaktionen

UR INNEHÄLLET:

ELISABETH TAMM: Årets fredspris	2
HONORINE HERMELIN: Helheten	3
RUT ADLER: Sankte Per och barnen	4
"Kortare arbetstid = mera tid för barnen"	5
GÖSTA CARLBERG: Ännu darrar grenen...	6
Den tjänande anden som kom bort	7
Var skall vi göra av barnen?	8
Billiga julklappar. Kåseri av Hannele	9
MAJ HIRDMAN: Resa i Sovjet	10
Så långt räcker barnbidraget	12
GERDA NILSSON: Social trygghet i Sverige?	13
GUNHILD TEGEN: Inneboende. Novell	15
JASCHA GOLOWANJUK: Ali den late. Novell	18
Frågespalt, julpynt och julmat	

Med detta nr följer som bilaga ett inbetalningskort.

Pris 50 öre